

ABONAMENTUL

Pe un an . . . 28.— Cor.

Pe jumătate an 14.— "

Pe 3 luni . . . 7.— "

Pe o lună . . . 2.40 — "

Pentru România și străinătate:

Pe un an . . . 40.— franci

Telefon

pentru oraș și interurban Nr. 750.

REDACTIA

ADMINISTRAȚIA
și
Strada Zrinyi N-rul 1/a
INSERTIUNILE
se primesc la admini-
strație.Mulțumite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fil.
Manuscrise nu se in-
napolază.

ROMÂNUL

O voce sinceră
în ora supremă.

Cu prilejul broșurei mitropolitului Mețianu.

II.

De: Un bărbat de școală.

Despre broșura „O voce serioasă în ora supremă”, a I. P. S. mitropolit dela Sibiiu, vom vorbi din punctul de vedere al necesităților zilei de astăzi. Scopul nostru nu e să facem aici studii de interes pur istoric ci de interes actual, cu toate acestea va trebui să atingem și unele momente istorice întrucât ele au o legătură strânsă cu actualitatea.

Din capul locului trebuie să recunoaștem că, în general, constatările „arhipresbiterului” dela 1878, deși puțin precise, sunt corecte, afară de una, foarte gravă, care contrazice întreaga noastră politici naționale și bisericesti dela dualism încoace. Când autorul afirmă la 1878 și repetă neschimbat la 1913, că regimul n'ar fi de vină pentru stările noastre, afirmă un lucru absolut greșit, ceea ce se poate dovedi cu dovezi oferite de însuș autorul, care, începând dela 1879 și până astăzi în mai multe rânduri a protestat în Casa magnaților împotriva tendințelor de maghiarizare a școalelor românești și în ne-nunțarea memorii înaintate guvernului s'a plâns de nedreptatea sistematică ce ni se face.

Scopul nostru nu e însă să lămurim această latură a chestiunii, ci să ne ocupăm cu celelalte constatări și propuneri cuprinse în broșura din chestiune.

Rezumând în două cuvinte întreaga broșură, vedem că ea culminează în constatarea: Din starea nemulțumitoare în care ne aflăm ne putem ridica numai dacă Consistoriile mitropolitane, ca organe supreme ale vieții bisericesti și culturale, vor desvolta o activitate sistematică dintre cele mai bogate pe teren școlar.

În fața acestei constatări, trebuie să recunoaștem, că ceea ce se spunea la 1878 despre lipsa de organizare potrivită a consistoriilor mitropolitane durere se poate spune și la 1913. În 35 de ani consistoriile mitropolitane n'au făcut absolut nici un progres.

Consistorul mitropolitan greco-catolic mai puțin chiar decât cel gr.-oriental, de care ne vom ocupa mai pe larg în cele următoare.

Consistorul mitropolitan gr. or. a fost, aproape dela început, un organ mort și a rămas mort și după ce acela, care la 1878 a constatat totala insuficiență a organizării lui, a ajuns mitropolit.

În special pe teren școlar consistorul mitropolitan, respective congresul n'au făcut în timp de trei decenii și jumătate nimic, dar am putea zice absolut nimic pozitiv. An de an el n'a făcut altceva decât și-a spălat mâinile și a mutat povara de pe un umăr pe celălalt.

Să încercăm a fixa, în cele următoare, câteva momente cari ilustrează afirmațiunea aceasta gravă a noastră.

La 1878, probabil în urma broșurei „arhipresbiterului”, senatul școlar al consistorului mitropolitan în raportul său către congresul național-bisericesc zicea între altele, următoarele:

„Starea învățământului în toate părțile mitropoliei nu se poate considera de multămitoare. Un impuls din partea Măritului congres la toată întâmplarea va contribui mult la un progres dorit al învățământului. Și fiindcă consistorul mitropolitan nu e provăzută cu atâtea puteri de lucru, câte s'ar recere spre a-și putea împlini chemarea sa indicată în § 167 al Statutului Organic, — subsemnatul consistoriu, ca senat școlar își ține de datorie a accentua necesitatea ca la rezolvirea propunerii ce se face din ședința plenară pentru sistemizarea personalului intern al consistorului mitropolitan, să se aibă în vedere cu deosebire postul de un referent permanent în senatul școlar, care fiind de o necesitate urgentă, ne luăm voie a propune ca Măritul congres să binevoiască a-l sistemisa acel post și a-l prevedea cu un salariu corespunzător”.

Propunerea aceasta, pusă la vot, a căzut cu 28 de voturi, contra 32 deoarece nimeni n'a pregătit serios terenul. (Concl. Nr. 203). La 1881 un deputat congresual spuse în congres că „consistorul mitropolitan nici nu există, decât numai pe hârtie”, adică el nu e organizat nici cum. Tot în acel congres regretatul Ioan cavaler de Pușcariu a venit cu propunerea ca, în sfârșit să se facă pașii necesari pentru organizarea consistorului pe baze existente. Urmarea fu că congresul însărcină pe însuș propunătorul cu elaborarea unui proiect de regulament. La 1882 cavalerul Pușcariu a și publicat în revista din Arad: „Biserica și Școala” și apoi și separat, în broșură; (Arad, 1882, 99 pg.) un „Proiect de regulament pentru afacerile consistorului mitropolitan” — proiect foarte bine motivat și foarte bine alcătuit. Din motivarea lui merită să reținem câteva rânduri pentru motivul că ele se potrivesc absolut și la stările de astăzi, după 32 de ani.

„Și, într'adevăr, ce face consistorul nostru mitropolitan? El se adună odată, cel mult de două ori pe an, dela apus și dela răsărit, dela miază-zi și dela miazănoapte din depărtări de sute de miluri. — Ei! și ce fac membri adunați? Mai întâi se întrebă unii pe alții că: e ceva de lucru? Și dacă prind o piesă, două rătăcite Dumnezeu știe de unde și de când, sau dacă e de elaborat vr'un proiect la ordinul congresului, ori de a se executa vr'un concluz al acestuia, consistorul exmiste din sânul său o comisiune, comisiunea o subcomisiune, subcomisiunea un referent, carele petrece vre-o săptămână-două, că-i trebuie una, că-i trebuie alta, că trebuie să ceară date dela organele inferioare, că până atunci nu poate lucra nimica, și în fine după mare trudă și chinuri, adună pe ceilalți

membri cari au pierdut într'aceea timpul și diurnele fără lucru, la o ședință, unde se hotărăște în sfârșit, ca să hotărăască altădată, Dumnezeu știe, când se vor mai aduna” (pag. 16—17).

Cavalerul Pușcariu prevede în Proiectul său ca consistorul mitropolitan să fie un organ stabil și permanent, care pentru fiecare senat să aibă câte un referent stabil cu reședința în Sibiiu, salarizat cum se cuvine și calificat în chemarea sa, și să nu mai rămâie lucrurile în sarcina câte unui referent-volageriu. Consistorul mitropolitan nu-i permis să fie numai un birou statistic, ci un sorginte adevărat pentru înaintarea și progresarea trebilor noastre bisericesti și școlare, — zicea cav. Pușcariu.

Proiectul acesta n'a fost primit de congres, așa că consistorul mitropolitan a rămas în acelaș hal de neorganizare totală. Mitropolitul Miron se arăta aplicat, ce e drept, să ia unele măsuri, dar nici acestea n'au dus la nici un rezultat, ne punându-se energia cuvenită în curarisirea radicală a răului. Starea în care se afla la 1885 consistorul mitropolitan o zăugăvește următoarea Promemoria a regretatului Vincențiu Babeș, pe care o publicăm în întregime, nefiind ea nicăiri publicată până acum:

Promemoria,

preonoratilor domni Membri ai Consistorului mitropolitan din Sibiiu.

Apropiindu-se ziua de 20 Aug. (1 Sept.), termenul fixat prin Regulament pentru sesiunea anuală regulată a Consistorului mitropolitan, subsemnatul îmi țin de datorie, a revoca domnilor colegi în memorii și resp. a li reporta următoarele.

În ședința a II. plenară a Consistorului metrop. dela 5/17 Octombrie 1884, sub Nrul ser. 5, venind la ordinele dilei reportul comisiunii de 7. esmisă din I. ședință cu însăncinarea, d'a examina organismul intern al Consistorului metrop. a constatata defectele aceluiași organism, resp. cauzele stagnațiunii în administrațiune, și a combina mijloacele de sanare a reului, resp. de punere în activitate regulată a supremului Organ administrativ al Mitropoliei, — care sanare și punere în lucrare Escelența Sa părintele Mitropolit credea a o fi găsit în propunerea sa pentru chiamarea dlui L. S. la postul de secretariu mitropolitan, — Consistorul după lungă și mătură discuțiune, urmărită cu părintele Mitropolit, în conștelegere cu acesta, sub Nrul serial 6 a luat la protocol declarațiunea acestuia de cuprinsul, „că decât nici după toate măsurile ce se vor lua acuma pentru regularea afacerilor metropolitane, lucrările nu vor pute merge spre mulțămirea generală, atunci din sul se va convinge, că pedeca zace în persoana sa și se va retrage cu totul dela funcțiunea Sa oficială;” — er asupra propunerilor comisiunii de 7 a decretat:

„1. Luându-se la cunoștință resignarea d-lui Ilie Măcelariu la salariul de secretariu consistorial-mitropolitan, se institue dl L... S. în mod provisoric de secretariu mitropolitan, d'ocamdată cu salariul prevediut în buget de 1200 fl.

„2. Se esmite din sinul Consistoriului o comisiune permanentă de trei înși, carea va avé a cercetă din timp în timp mersul agendelor în Cancelaria mitropolitana și despre cele aflate va face report la protocol. La cazul decât s'ar areta neregularități însemnate, și acestea nu s'ar pute delătură în conștelegere cu Escelența Sa Dl Mitropolit, Comisiunea îl va rugă, să convöce Consistoriul mitropolitan.

„3. Membrii preșenți ai Consistoriului se îngagiază, că la termenul fixat în Regulament, adică la 20 Aug,

1 Sept. al fiecărui an — ori vor fi convocați ori nu și neconsiderând nici o amenare, se vor aduna la Sibiu pentru a ține ședință consistorială precât atare ședință nu se va fi ținut în acel an mai înainte de termenul fixat prin Regulament.” —

Se notază la acest loc — a) ca prezenți au fost în această ședință următorii: Mitropolitul Miron Românul, Episcopii Ioane Popasu și Ioane Meștan; membrii ordinari: Nicolau Popea, Filaret Musta, Ierotei Beles, Meletiu Dregici, Ioane Hannia, Ioane Popescu, Vinc. Babeș, Ioane Lengher, Stef. Iosif, Nicanor Frates, Nic. Andreevici, Ant. Mocsonyi, Ioane Bran-Lemény, Iul. Ianculescu; asesorele suplente Anania Trâmbițaș ca notariu substituit.

Se notază — b) ca încă mai înainte, sub nrul ser. 5, părintele Mitropolit, pentru cazul decă dl (S...) va fi îngajat în mod provisoric de secretariu, a oferit pentru salarizarea acestuia, pe lângă salariul sistemizat de 1200 fl. un adaus de 800 fl. din propriile sale mijloce.

În ședința plenară a III. din 8/18 Octombrie, la Nrul ser. 9, asupra propunerii Mitropolitului, s'au ales de membri ordinari ai comisiunii decretate mai sus: Ioane Hannia, Antoniu Mocsonyi și Vinc. Babeș ér Filaret Musta de membru suplinte.

Pe baza acestei misiuni, membrii ord. ai acestei comisiuni controlătoare s'au înțeles între sine, ca părintele Hannia, fiindcă se află stabilit în centru, să fie însărcinat a cerceta în fiecare săptămână regulat Cancelaria metropolitană pentru d'a se convinge despre activitatea ei, ér gășind'o în stagnațiune, să provoe în numele comisiunii atențiunea Mitropolitului și să facă report celor doi comembri ord. la adresa subscriului.

Prin repórtele acestui d. comembriu din centru, în decurs de 4 săptămâni cunoscându-se, că lucrările în Cancelaria metropolitană nu merg înainte, în fine ca nou-alesul secretariu s'a instalat în oficiu și și-a început activitatea, dar întâmpină pedeci: subsemnatul, întetit de comembrul Ant. Mocsonyi, am fost necesitat în cap de iernă a pleca la Sibiu, pentru conlucrare la accelerarea cursului afacerilor. Sosind la 1/13 Nov. 1884, am gășit pe dl nou secretariu S... ocupat cu cele mai grele și importante afaceri, cu compunerea celor trei reprezentațiuni către guvern, restante încă dela Congresele din 1878 și 1881, una în cestiunea fondului pensional pentru învățători, a doua în privința școlilor din fostul confiniu militar banatic, și a treia în privința fondului școlar Caranesbeșan. Cea dintâia era terminată și espedată; a doua tocmai în discuțiune, la care discuțiune deci am luat parte și am contribuit ca — în fine conceptul complectat să se apröbe și afacerea să se espedeze. A urmat a treia, carea de asemenea întetit'nd'o dl secretariu S... ér părintele Mitropolit insistând a o prelucra, precând secretariul se apuca de lucrarea resp. prepararea pentru espedițiune a celorlalte multe restante ordinari, eu crediend că a-

facerile sunt în evantul lor regulat, am părășit Sibiuul în 13/25 Nov.

D'atunci în decurs de șapte luni, prin delegatul comisional din centru, meren am fost informați — noi cei doi membri esteri, că lucrările în Cancelaria metrop. chiar dela plecarea mea din Sibiu, au devenit éráși în stagnatiune! Deci după-ce încercările colegului nostru din Sibiu de a le pune în mișcare — remaseră fără succes, la stăruierea cu gura și înscris din partea ilustrului nostru coleg Antoniu Mocsonyi, pe diua de 1 Iuliu n. m'am prezentat neprevestit la Metropoliă în Sibiu și aflând într'adevăr afacerile tot în stadiul în care le lăsasem la 25 Nov. 1884, cu consentământul Escelenției Sale Mitropolitului, și cu ajutorul d-lui secretariu, m'am apucat eu de lucru și prin stăruiță și muncă de 28 de zile, am mijlocit a se spedá mai tóte cele de importanță și urgență, începând cu reprezentațiunea cea remasă adormită încă din Novembrie a. tr. și terminând cu cele disciplinari, precum și cu mai multe administrationali, și unele delegationali, anume cele mai mult solicitate de ani 5—6 și mai mulți. Venerabilele Consistorie și Venerații Capi ai acelora sigur s'au convins, că în acele 4 săptămâni s'au lucrat mult la Cancelaria metropolitană. Cu tóte, au mai ramas în restanță numeroase cauze; am fost însă necesitat a-mi întrerupe activitatea și a părăși Sibiuul — din considerațiunea sănătății mele de tot struncinate, care nici până astăzi nu mi-am putut-o restaura bine.

La îndepărtarea mea din Sibiu și concedierea de către părintele Mitropolit, întocmai precum eu bunăvoință m'a întâmpinat la sosire și mi-a acordat aprobarea lucrărilor, cu asemenea bunăvoință mi-a permis a-i recomanda în deosebită atențiune, pentru deslegare cât mai neamenată — patru puncte, resp. cauze eminentemente urgenți, prin a căror întârziere mari daune ni s'ar cauza vietii constituționale bisericicești, și adică: 1. Anunțarea Congresului național bisericesc la Majestatea Sa, pentru termenul de 1/13 Octombrie a. c.; 2. Subșternerea fără ulterioră scupulisare la Guvern a actului fundational după fericitul intru Domnul Emanuel Gozdu; 3. Incasarea subvențiilor restante la Diecese, pentru Cancelaria metropolitană, fiind mijlocele cassei metropolitane de tot slăite și chiar competențele funcționarilor acoperindu-se prin imprumute; 4. Invitarea sigură la ședință pe diua de 20 Aug. (1 Sept.) a Membrilor Consistoriului metrop. măcar pentru decóre, deși ei îngajați sunt a se infățișá și nechiămați.

Dela plecarea mea din Sibiu am solicitat acestea încă o dată, în mod particular la Escel. Sa Mitropolitul și tot particular le-am recomandat atențiunei d-lui comembri comisional Hannia; despre rezultat însă nu știu până în moment, decât numai atáta, ca convocarea Consistoriului metropolitan pe diua fixă a urmat, și acésta me face a crede, că și celelalte trei cauze se vor fi esecutat, conform promisiunei ce mi s'a dat de

către părintele Mitropolit, în fine ca și celelalte cauze — cel puțin se vor fi redus, decât nu curățit tot din Cancelaria metropolitană.

Budapesta, în 15/27 Aug. 1885.

V. Babeș

Asesor al Consist. metrop. Membru al Comisiunii controlătoare.

III.

Afacerile școlare nici după 1885 nu bucurau în consistorul metropolitan, decât o atențiune ocazională și interesul pentru se manifesta abia în preajma congreselor când trebuia să li se raporteze acestora ceva. Așa la 1886 i se raporta congresului (Procol pag. 282):

„Controla și inspectiunea cea laxă a școlilor, din cauză că organele noastre administrative (protopopii) subalterne având multe alte agende, nu pot jertfi cauzei școlare și zelul recerut”.

În ce privește inspectia școlilor, începe cu încetul s'a uitat cu totul punctul de vedere dela 1878. Cu zece ani în urmă congresul da consistorului în această chestie următoarea însărcinare (concl. 162):

„Consistorul metropolitan se îndrumă să cerceteze informațiuni dela consistoriile eparhiale despre modul cum se efectuește inspectiunea și vizitațiunea școlilor în singuraticile eparhii, atât cu privire la afacerile administrative cât și la cele didactice, pentruca eventuala procederi mai bune în unele locuri să se potă recomanda și celorlalte eparhii”!!!

La trei ani după aceasta se face în congres din nou propunerea că senatul școlar al consistoriului metropolitan să fie organizat pe baze mai largi, dar nici de astădată nu se vede absolut nimic. Iată propunerea, pe cât făcea în această chestie un deputat, pe atunci cu foarte mare trecere, (Nr. concol. 174/1891):

„Considerând că după § 167 al Stat. al țării chemarea consistoriului metropolitan, ca organ al școlii, este conducerea treburilor școlare comune ale întregii provincii mitropolitane, precum și susținerea unității și unității pentru institutele școlare confesionale

Trei scrisori.

II.

(Scrisoarea Elenușel la optsprezece ani.)

Dragă prietînd,

După multe luni de tăcere vin să-ți scriu iarăși, de astă dată nu ca să-ți arăt cât de adânc greșești voind să îmbraci rassa călugărească, ci ca să-ți cer un sfat, pe care nime nu mi-l poate da afară de tine. Tu ești înțeleaptă și curată, tu trăești departe de patimile și răutățile omenești, și, astfel, sunt sigură că mă vei pricepe. Mă aflu, dragă prietînd, pe marginea unei prăpastii, sunt în prag de a cădea într'un păcat greu: în Paresemile acestea nu voiu să mă spovedesc! Imi voiu desvăli mai bine sufletul dacă-ți voiu spune că nu pot să mă spovedesc. Ti-ai fi putut închipui că eu voiu ajunge odată la hotărîrea asta, că voiu fi aplicată să calc în picioare poruncile bisericii? De când am fost de doisprezece ani, n'a trecut sârbătoarea Paștilor fără ca să nu-mi îndeplinesc datorința creștinească cu toată evlavie și dragostea.

Dar anul acesta nu pot!

Mama nu vrea să creadă, tata-mi face mereu aluzii că se apropie sârbătorile, cele două surori mai mici s'au împărțășit, mama și tata s'au dus chiar azi să se încreștineze, eu singură voiu face excepție anul acesta. Toți ai mei cred că aștept săptămâna din urmă a postului,

pentruca, astfel, să fiu mai curată pe Paști. Eu însă nu aștept nimic, eu sunt nespuse de fericită pentrucă sunt nespuse de curată. N'am nici un păcat, dragă prietînd, iată pentru ce nu mă pot spovedi anul acesta, și pentru ce voiu fi silită să nu țin o poruncă a bisericii.

Tata m'a privit cu asprime, mama a ținut să-mi spună un întreg tratat de etică, după ce le-am spus motivul care mă oprește de-a mă spovedi. Ei nu-și pot închipui, cum nu mi-am putut nici eu, până înainte cu trei luni, să fie om fără de păcate. Știu și acum ce scrie s. Ioan Evanghelistul: „Cel ce zice că nu are păcat, mincinos este”. Însă, dragă prietînd, eu totuși nu pot descoperi în mine, oricât aș cerca, nici un păcat. Sunt sigură că tu mă pricepi; oameții cari trăesc în mijlocul patimilor lumii, desigur nu-și pot închipui ca cineva să facă excepție între păcătenii, dar tu vei crede pentrucă și tu ești curată. Sunt sigură că tu, cu gândul mereu la Dumnezeu, de multe ori nu vei avea ce spovedi, când vine Sâmbăta seara, și nici nu-ți vei pleca capul sub patrafirul bunului părinte Macarie.

Am învățat împreună că trebuie să ai păcate, ca să poți primi taina pocăinței, altfel n'ai lipsă de mărturisire. Dacă dragostea de Dumnezeu e atotputernică în tine, te poți ori când împărțăși, fără ca să ai lipsă de spovedire.

Ei bine, deși risc să fiu bănuită din partea ta ca o profanatoare de cele sfinte, totuși îți mă-

turisesc că eu m-aș putea cumineca cu știința liniștită. Eu vorbesc în fiecare zi, în care clipă cu Dumnezeu, și mă simt nespuse de fericită. Niciodată n'am fost așa de fericită scumpa mea prietînd!

E lumină și mireme dulci și cântec în sufletul meu, e lumină și cântec în sufletul și-mi pare că nici nu mai trăesc în trup. Vorbesc cu cea mai mare ușurință cu bunul Dumnezeu. Lui îi arăt tot sufletul meu, și simțesc că întru nimic nu mă muștră. După cum vezi, mă spovedesc în toată ziua, în toată clipă dacă ar fi El în locul preotului, desigur m'aș vedea și în biserică cu plăcere.

N'am cuvinte să-ți spun cât de adânc mi s'a schimbat de trei luni încoace. Dacă ar fi arăt starea mea sufletească într'o propoziți-aș spune: M'am îndrăgostit de viață, lumea întreagă; pricep că Dumnezeu vrea salvarea noastră.

Tu mă cunoști și din internat și din școlile ce-am schimbat, și ști că adeseori eram lăncolică, adeseori aplicată spre pesimism ceasuri de-acele eram foarte nesuferită și lumea întreagă imi părea rea și nesuferită. Viața imi părea grea și întunecoasă și o niște ființe pline de patimi, nevrednici de mine de om.

Ei bine, de trei luni, soarele, pentru că nu mai apune. Imprăști pe fiecare clipă nouă de lumină, zările se limpezesc și întreg prin ele par'că infinitul. Nu mai pot vedea

din mitropolie, considerând că unitatea și uniformitatea pe terenul instrucției consistă în unitatea și uniformitatea învățământului, disciplinei și administrației școlilor;

considerând, că unitatea și uniformitatea instrucției este un postulat cardinal în școală;

congresul național-bisericesc enunță sistemizarea unui post de referent salariat în senatul școlar mitropolitan cu atribuțiile unui inspector general pentru întreaga provincie mitropolitană; avizează consistorul mitropolitan ca să institue un consiliu permanent de instrucție, în care, afară de referentul școlar mitropolitan, ca inspector general, vor funcționa ca membrii: a) referenții senatelor școlare dela consistoriile eparhiale, b) câte un delegat al institutelor pedagogice-teologice din mitropolie, c) câte un învățător dintre cei mai eminenti din fiecare eparhie, delegat din partea reuniunilor învățătoresți. Chemarea consiliului de instrucție va fi a cerca și stabili mijloacele de învățământ atât în partea didactică, cât și în ceea ce se atinge de administrația școlilor confesionale în mitropolie, — și pregătit a-l transpune consistorului mitropolitan”.

Propunerea aceasta s'a dat spre studiere consistorului, care nici până acum n'a studiat-o și n'a realizat-o.

La 1897 suntem tot acolo unde eram înainte de 1878. Concluzul congresual Nr. 111 din acest an, zice cu privire la învățământ:

„Pentruca nu numai partea administrativă a învățământului, ci și cea didactică să fie cât de intensiv controlată prin inspectorii consistorului mitropolitan se însărcinează a găsi modalitatea, prin care s'ar putea mai cu efect inspecționa școlile noastre”!

Deci „se însărcinează a găsi modalitatea”! Par'că n'ar fi fost tot însărcinat de 20 de ani, degeaba! La 1900, sub Nr. 83, congresul decide:

„Eparhiile să continue lucrarea inspecționării didactice, fiecare după modalitatea indicată în rapoartele sale, anume să facă tot ce

se poate pentru vizitarea școlilor prin esmiși și consistoriali speciali, prin protopresbiteri, ca inspectorii școlari, prin comisari, cari să însoțească pe protopresbiteri la examene și în cele din urmă prin ospitarea învățătorilor la examenele colegilor lor (!). Până la proxima sesiune să raporteze fiecare dieceză despre succesele modalității aplicate, pentru a putea concluda la o normă generală.”

După 1900 — evoluția chestiei școlare în consistorul mitropolitan e aceeași ca și până aci. Nimic, dar absolut nimic, decât „remonstraii” la guvern în momentul când acesta încearcă să ne încalce și puținele drepturi ce ne mai rămăseseră pe terenul învățământului; schimbări de planuri de învățământ, atunci când le cerea guvernul, modificări de regulamente atunci când le impunea ministrul — tot modificări cari însemnează sub toate raporturile regres —, de măsuri pozitive pentru înaintarea învățământului — nici pomenire. La 1909 deputatul Dr. A. Vlad relevă în congres faptul, că, deși consistorul mitropolitan are un singur funcționar stabil, pe secretarul N. Zigre, acesta nu locuiește în Sibiu, ci în Oradea-mare, din care cauză lucrurile la consistor stagnează aproape cu desăvârșire. Congresul hotărăște ca secretarul să se mute la Sibiu — dar hotărârea nu se execută. D. Zigre locuiește și astăzi în Oradea, de unde aproape în fiecare lună, cam de obicei la prima, se duce pe 3—4 zile la Sibiu de „lucrează”. — La 1912 congresul excepționează raportul senatului școlar, ca fiind defectuos și însărcinează consistorul ca în viitor să prezinte rapoarte conștiințioase! Astfel stând lucrurile iată că la 1913 răsună din nou „vocea serioasă” dela 1878, „în ora supremă”, după 35 de ani de absolută nemișcare, — pentruca nici dela apariția acestei ediții încoace să nu se producă nici cea mai mică schimbare la consistorul mitropolitan. Consistorul n'a executat nici măcar concluzul congresual dela 1912 de a face la guvern remonstraii în contra art. de lege XXVII din 1907, — așa că în conferințele învățătoresți din 1913 s'au auzit glasuri de învățători indignați, cari cereau ca consistorul mitropo-

litau să-și facă cel puțin în acest punct datoria!

În fața acestei stări se impun dela sine două întrebări:

1. Ce rost a avut ediția a II a broșurei arhipresbiterului dela 1878, când singurul om care ar fi putut realiza măsurile absolut necesare, propuse în broșură e, dela 1898 încoace, tocmai autorul broșurei, sub care însă lucrurile nu s'au schimbat de loc spre bine?

2. Dacă încă la 1878 a fost „ora supremă” ca supremul for bisericesc să-și facă datoria față de școală și față de cultura poporului, nu cred cei chemați că datoria lor nu e numai de a semna necesitățile, ci de a face totul pentru realizarea lor? Altfel mai putem scrie încă o sută de ani, că rămânem numai cu scrisul și cu — demoralizarea.

E ora supremă ca consistorul mitropolitan să se organizeze pe bazele desemnate acum 35 de ani, iar până se va organiza pe aceste baze, să lucreze și cu actuala organizație. Altfel cei chemați se fac vinovați în fața istoriei, care nu-i va putea scuza cu nimic!

Confiscarea dramei „Domnul Notar”.

Redacția noastră a primit la amlazj o telegramă din Sibiu, în care ni se spune, că la ordinul procurorului regesc din Cluj poliția de acolo a confiscat toate exemplarele din drama „Domnul Notar” a poetului nostru Octavian Goga.

Această nouă samavolnicie a guvernului contele Ștefan Tisza ne revoltă până în adâncul sufletului. Suntem consternați de atâta cutezanță și este fără margini durerea noastră, că am ajuns să fim tratați ca simpli heloși în țara noastră proprie. Revolta sufletului nostru este atât de mare, că trebuie să ne reținem a-l da expresiune în cuvinte, căci fără îndolală ne-am trezi și noi cu procurorul în spate pentru comentariul, ce după cuvântul ar trebui să-l facem acestui procedeu guvernial. Denunțăm însă lumii culte această barbară prigonire a culturii și rugăm pe Dumnezeu să ne scape de sclăvia, în care am ajuns în această nefericită monarhie, care își socotește tărila în ura cetățenilor săi.

Se va face de bună seamă iarăși proces poetului și va fi acuzat poate chiar și Dumnezeu, pentru că a dat scântela sa unul „Valah”, care atentează la slăganța statului unitar național al fiilor lui „Hadur”.

Auzi-ne, Doamne, și ne scapă de cel rău...

mic în negru; mi se pare că soarele răsare mai strălucitor pe fiecare clipă, în chiar inima mea. Nu mai întâlnesc oameni urâți și răi, ci numai ființe bune, vrednice de milă, pe care-i și compătinesc din tot sufletul. Nu pot să mă mânu, nu pot să țin pismă, și sunt gata să iert ofensa cea mai grea ce mi s'ar aduce.

Viața o văd nemărginită. Nu mă mai gândesc ce va fi mâine și poimâine; sunt fericită cu ziua de azi fiind adânc convinsă că și zilele următoare vor fi la fel. Noapte, nenorocire, moarte, pentru mine nu mai există. Am senzația că în fiecare clipă îmi pot crește două aripi albe de inger, și mă pot înălța la cer, și de multe ori când mă plimb prin grădină, îmi pare că plutesc cu adevărat.

Niciodată n'am fost așa de binevoitoare, așa de drăguță, cu surorile și cu toată lumea. Îmi pare că lumea întreagă nu e numai a mea, ci și a lor.

Și cât de mult iubesc acum singurătatea! Mai înainte mi aducea gânduri triste, mă temeam și-mi era greu de mine. Acum nu mă urăsc să rățăcesc singură prin grădină ziua întreagă, și noaptea întreagă aș petrece-o sub ciureșul înflorit fără să-mi fie frică.

Nu știu dacă mă 'nșel dar' îmi pare că aș fi o zeiță, care nu se poate teme de nimic. Îmi pare că abia acum încep să pricep ceea ce am învățat despre superioritatea omului față de celelalte zidiri ale lui Dumnezeu, despre superiori-

tatea sufletului. Într'adevăr, mă simt acum o ființă superioară, atât de deosebită de lumea neînsuflețită, încât nu m'aș mira de loc să se coboare un inger și să mă sărute pe frunte, ca și când aș fi sorioara lui.

Doamne, ce fericire să fi viu, să trăiești! Să vezi, să cugeți, dar mai ales să simțesti! Știrea-i tu să-mi spui ce-i simțirea? Eu nu o pot defini, dar îmi pare că e însuși cântecul vieții, dacă nu chiar viața. E tot așa de tainică și de nemărginită ca însăși viața. Pe aripile simțirii trecem de marginile lumii și ne apropiem de Dumnezeu. Și fiecare peană din aceste aripi e strălucitoare de albă, nici un strop de noroiu, nici un fir de prav, nu se poate hodini pe ele. Nu există decât simțire curată care să poată cutriera tot Universul, simțirea necurată cade moartă îndată ce vrea să părăsească trupul omului.

Vai, dar eu nici nu bag de seamă că mă confund în gândurile mele preaiubite, cari mă îmbată cu un parfum ceresc! Dar nu vezi tu, că pe lângă o astfel de stare sufletească, în mine nu poate încăpea nici un păcat? Vai, mi se pare că te 'nvînesc pe nedreptul, tu și ce-i păcatul: pată. Unde-i atâta lumină cum va putea trăi întunerecul?

Ceva nemişchit s'a petrecut în mine: am fost inundată de lumină, mii de fețe noue i-au strălucit sufletului meu, și par'că un vârtej de însuflețire a fost cel ce mi-a spălat toate relele din mine.

Pricepi dar, iubită prietină, că nu voi putea să mă spovedesc. Aș putea să-mi plec capul sub patrafir și să zic: „Părinte, nu mă simt vinovată cu nimica”. Dar bunul preot ar rămânea uimit, mi-ar cere explicații, și, vai, acestea nu voi putea să i le dau. Ar trebui să-i spun cum s'a făcut în mine schimbarea asta neobicinuită, iar eu n'aș putea să-i descopăr nimic. Pentrucă nu știu? Nu-mi pot da seama cum? Știu, însă e o taină pe care numai bunul Dumnezeu mi-o știe. N'o ști încă nici tu. Mama și tata nici nu bănuiesc.

Ajungând aici cu scrisoarea m'am gândit dacă vei putea pricepe tu, și fără să-ți spun, taina mea? Vei putea aproba hotărârea mea de-a nu mă spovedi anul acesta, citind șirele de mai sus? Și, după multă gândire am ajuns la convingerea că mă vei aproba, deși te vei înșela în aflarea tainei mele. Tu, de sigur, te vei gândi că eu am ajuns să mă schimb așa de adânc, să nu mai am păcate, pe aceeași cale ca și tine, ca și celelalte maice, prin post, rugăciune și meditație.

Sunt însă așa de curată încât nu te pot lăsa să mă bănuiești c'aș fi ajuns în stăpânirea astor fel de virtuți. Calea pe care am mers eu a fost alta, și acum îmi dă de gândit întrebarea dacă e bine să-ți descopăr această cale?... Oricât mă gândesc, văd că nu poate să fie nici o primejdie pentru tine, care ești așa de curată. Eu, dragă prietină, nu sunt dintre firile cele alese cari sigure pot ajunge în înălțimile virtuții. Lăsați

Mișelia aliaților noștri greci.

Masacrarea protopopului român Haralambie Balamaci, a fratelui său Sotir și a trei notabili români din Coritza—Albania.
— Apatia României oficiale față de isprăvile asasinilor din Atena! etc.

București, Miercuri 27 Martie v.

O telegramă a ministrului României la Durrazzo confirmă știrea, că trupele regulate grecești, dechizate în așa zise legiuni sacre, au căsăpiti pe protopopul român, Haralambie Balamace, pe fratele său Sotir Balamace și alți trei notabili români din sinul comunității noastre din Coritza.

Cadavrele victimelor au fost în chip sâlbatic mutilate.

Această știre a produs cea mai vie agitație în cercurile românilor macedoneni din capitala României cu atât mai mult cu cât știu, că masacrul din Coritza este opera aliaților noștri Greci, cari, și de astădată, își manifestă mișelia lor tradițională, în chipul cel mai patent, asupra Românilor noștri naționaliști din Albania; asupra acelor Români, cari un șir de ani îndelungați au înfruntat cu credință și bărbăție toate cataclismele ce s'au deslănțuit asupra unui popor desmoștenit și-au ținut sus steagul românismului și după pacea dela București.

În adevăr, ce rațiune are la baza ei ultima tragedie din Coritza? De ce șeful bandelor asasine din Iulie 1905 atentează asupra vieții Românilor din Coritza, incendiază școli și biserici, înmormântează cu pompă funebră Evangelia românească? De ce șeful trupelor regulate din 1912 încearcă să-și illustreze intrarea triumfală în Coritza — capitulată fără rezistență — prin asasinarea fruntașilor români? De ce șeful așa ziselor legiuni sacre asasinează azi tot pe reprezentanții cei mai convinși, mai intransigenți ai ideii românești? De ce zic acești trei șefi nu prezintă nici o deosebire în linia lor de conduită, când e vorba ca să desființeze pur și simplu neamul nostru românesc părăsit cu știință la peire de către făuritorii păcii din București — din aceea oropsită provincie? Cei cari sunt în curent cu desfășurarea evenimentelor din urmă și cu toate dedesupturile politice diplomatice cunosc că rațiunea rezidă în faptul, că Atena e foarte consecventă în acțiunea sa de a-și desăvârși opera de dis-

de capul meu, tu ști cât eram de nesuferită de multe ori, și cât de dese erau clipele când nu aveam nici o poftă de viață. Tu aveai și mă încurajai și pe mine. Dar nu-ți succedea, spre marea ta mâhnire. Se vede că mie mi-a fost scris ca altcineva să-mi deschidă bine ochii să văd viață, să cunosc aceasta nemărgenită minune a lui Dumnezeu.

Dragă prietină, eu iubesc. De trei luni l-am cunoscut, de trei luni universul își deschide noui porți pe fiecare zi, prin cari eu privind simțesc căldura, frumuseța unei vieți tot mai intensive, nemărgenite. Ce mare și ce neînsemnată îmi par mie însă-mi în aceeași clipă!

Acum tu pricepi că spovedindu-mă n'as putea să ascund lucrurile acestea confesarului meu. Pricepi însă că nu-i nici un păcat în tot ce contemplez, în tot ce simțesc, totuși ști că n'as spovedire trebuie să-ți desvălui tot sufletul. Ceeace nu ști însă e faptul următor: sunt lucruri frumoase pe cari le spui bucuross confesarului sau altui om dacă te 'ntreabă, dar frumuseța ce-i în mine, fericirea mea e de așa natură încât n'as putea-o destăinui și altuia strein, mai bine mori. De altă parte însă nu pot minți.

Astfel cred că pricepi și tu, dragă prietină, că soartea spovedirii mele din anul acesta e pecetluită.

Aștept cu nerăbdare răspunsul tău, deși-l bănuiesc cum va fi. Tu, desigur, îmi vei da dreptate. Te îmbrățișază, cu toată dragostea, prietină-ta:

Elena.

I. Agârbiceanu.

trușione asupra inițiatorilor culturii românești prin unul și același organ, denumit când șef de bandă, când comandant de trupe regulate, când șef al legiunilor sacre: căci Vardas a operat ca șef suprem al bandelor din sectarul Coritzei la 1905; Vardas a fost comandantul pieței după capitularea Coritzei la 1912; Vardas conduce azi așa zisele legiuni sacre în ținutul Coritzei, incorporat de puteri Albaniei.

Prin această perfidă tactică specifică numai descendenților lui Ulyse, diplomații Greciei de azi cred, că ar putea să asasineze pe Români noștri fără răspundere în fața lumii civilizate, care își inchipue, că Grecia oficială desaproabă mișcarea asasinilor din Epir! Părerea aceasta este fundamental eronată, deoarece sunt dovezi indiscutabile, că masacrul din Coritza este opera ofițerilor Greci de convență cu mitropolitul grec Ghermanos prîns asupra faptului și arestat. Aceasta politică nu e nouă, ea e veche, foarte veche, de când există Grecia.

Fără a scormoni rănilor din trecut încă necicatrizate, recentul masacu din Coritza e de natură să convingă pe toți filelenii noștri, că Grecii nu vor să-și modifice purtarea lor față de Români, nici după avantajile imense fie politice, fie economice, ce au tras pe urma sprîjinului României. — Ei, dimpreună cu iscusițul lor diplomat Verizelos, nu înțeleg să facă nici o concesie în baza dreptului de reciprocitate și ce e mai trist și dureros guvernul M. Sale Regelui Carol s'a dovedit prea din cale afară slab față de un popor care în majoritatea lui suferă de alinație mintală, boala devenită galopantă, în urma succeselor politice pe cât de neașteptate pe atât de nemeritate.

Din nenorocire și guvernul Brătianu, continuă aceeași politică de menajare față de cei din Atena. Și acest guvern este reprezentat în exterior prin elemente cu două convingeri diametral opuse, una compatibilă cu origina sângelui și alta compatibilă cu interesele statului; din combinația cărora nu poate să rezulte de cât o confuziune regretabilă și adesea culpabilă și chiar criminală.

Acest fenomen nu-l prezintă nici un stat. Credem, că nicăiri străinii și încă cei cari descind din neamul grecesc în prima generație, nu ocupă situații extrem de delicate, ca în România, unde diplomația este impenată de greci, cari își fac o fală din faptul că sunt de origina nobilă grecească! Acest lucru e demonstrat.

Omorul din Coritza a produs o adâncă impresie și în cercurile naționaliste din România. Activitatea neîntrecutului patriot Haralambie Balamace pe terenul național e prea cunoscută în București.

Se știe, că protopopul Balamace este unul din primii inițiatori ai culturii naționale, nu numai la Români, ci și la Albanezi, cari nu aveau voie sub regimul turcesc ca să se cultive în limba lor albaneză. Părintele Balamace descindea dintr'o familie feudală și se înrudea cu cele mai nobile familii feudale din Albania. El avea mare trecere și multe legături prietenești cu demnitarii înalți ai Turciei, prin ajutorul cărora a putut să înfrângă cerbicia Fanarului cel mai înverșunat dușman al trezirii conștiinței naționale la Români și Albanezi. N'a fost mișcare mare în Macedonia și Albania la care Balamace să nu contribuiască moralmente și materialmente.

La 1881 și 96 când românismul a făcut cea mai serioasă mișcare în vederea obținerii unei biserici autonome și independente, părintele Balamace a figurat în fruntea delegațiunii alese din sinul poporului românesc.

La 1897 și 1904 când cu înjghebarea comunităților românești concursul părintelui Balamace a fost foarte prețios. La 1905 tot familia Balamace a fost demn reprezentată; căci numai în baza muncii și suferințelor îndurate de cei doi inspectori școlari, s'a obținut cel mai strălucit succes diplomatic, forțând S. Poartă să acorde Iradeaua din 9 Mai 1905, prin care se recunoaște oficial naționalitatea românească pe același picior de egalitate cu cea grecească.

Nu numai atât, Părintele Balamace cu toți ai săi, a înfruntat cu un curaj uimitor furia Fanarului deslănțuită cu ocazia exercitării drepturilor politice culturale și bisericesti recunoscute oficial de S. Poartă.

Mulțămită abnegațiunii arătate de familia Balamace în epoca de teroare a bandelor grecești, noi am putut înființa biserici a parte în toate satele românești din circumscripția Coritzei. În oraș dorind ca să ridicăm un locaș sfânt mai mare am amânat pentru mai târziu. Însă părintele, văzând că Români nu mai sunt primiți în biserica grecească decât sub condiția nerușinoasă de a se declara Greci, a improvizat o capelă românească în casele sale proprii, scăpând astfel partidul românesc dela o inevitabilă și complectă grecizare.

Tot din inițiativa sa și a nepotului său Andrei Balamace, p'atunci inspector, și cu concursul binevoitor din țară, s'a colectat suma necesară pentru ridicarea unei catedrale românești la Coritza.

Când cu proclamarea constituției în Turcia și cu alegerea primului și ultimului deputat din Coritza succesul se datorește în bună parte familiei Balamace și tot ei se datorește și faptul că grupul românesc din această regiune a luat cel mai mare avânt și s'a afirmat puternic în toate manifestările vieții noastre naționale care prin asasinarea comunității și a înțeleptului ei președinte Balamace primește lovitură de grație, tocmai când cei din București au ajuns arbitrii Balcanilor, tocmai când raporturile de prietenie dintre România și Grecia sunt cele mai bune.

Știm și suntem arhiconvinși că incincitul asasinat din Coritza rănește adânc, nu numai suflarea românească de pretutindeni, ci și întreaga lume civilizată. Un lucru nu știm, însă: Guvernul M. S. regelui Carol, către care se îndreptează în mod firesc privirile tuturor Românilor conștienți și în deosebi ale noastre, frați și prieteni ai martirilor dela Coritza va înregistra el și acest dezastru, ca un fapt divers, după cum ne-a dat să înțelegem eri un funcționar înalt dela externe prin gestul lui imposibil exclamând: și ce! dacă s'a omorît încă un cuțovlah!

Nu credem, nu ne place să credem, că guvernul liberal să profeseze ideile fostului guvern în chestia românească din Albania, incredințată în mâinile unor oameni, cari judecați după sentimentele și faptele lor, s'ar părea că lucrează de convență cu Tarul și Atena spre a distruge tot ce este aromânesc!

De altfel pe zi ce merge ne convingem, că opera acestor aliați ai mișeliei grecești se încoronează cu succes.

Suntem un neam desmoștenit politicește și naționalicește. În schimbul martiriului nostru îndurat pentru triumful politiceei României, ne permitem să solicităm viguroasa intervenție a guvernului Brătianu, nu pentru garantarea autonomiei noastre școlare și bisericesti, ci pentru garantarea libertății individuale a Românilor.

Atâta lucru, sperăm, că se va putea obține dela aliații noștri greci.

Dacă, însă, se va urma și în viitor politica cinică de până acum, atunci vom fi îndreptățiți să considerăm pe conducătorii politiceei României ca ucigași conștienți ai Românilor din Balcani. Pentru Dumnezeu, puneți capăt unei politici stupide. Vocea sângelui celor căzuți pe altarul românismului la Coritza strigă, răsunare!

Pyrrhus.

Wlassics despre chestia de naționalitate. Fostul ministru al instrucțiunii, Iuliu Wlassics publică în „Budapesti Szemle” un articol intitulat „Națiune și Stat”, în care insistă asupra chestiunii de naționalitate.

Nu mai pe bază națională — scrie Wlassics — se poate întemeia și menține un stat. Deși astăzi s'au format multe state naționale, totuși acestea mai au în interiorul lor și alte elemente etnice cu caracter străin. Însă starea aceasta numai atunci poate periclita existența statului național, când națiunea alcătuitoare de stat ajunge la inferioritate culturală față de minoritatea străină. Astăzi toate statele au o chestiune de naționalitate; mișcarea aceasta tinde la realizarea independenței naționale, respective are de scop alipirea la o altă națiune înrudită, care e stăpână pe destinele sale. Chestiunea de naționalitate nu se poate înăbuși cu violență, dar nici nu se poate rezolvi prin concesii generale date în detrimentul unității. Fiecare cetățean se poate bucura de o îndreptățire egală, dar nu trebuie permis ca naționalitățile să formeze grupuri separate, ceea ce ar putea duce la proclamarea independenței.

Wlassics expune apoi activitatea de pe timpul ministeriatului d-sale și de încheiere afirmă că a fost întotdeauna contra înfrântării școlilor de stat în ținuturile locuite de naționalități.

Contele Tisza iarăși scrie... Ca un fel de rectificare la articolul faimos de acum două săptămâni, primul ministru publică un nou articol în revista „Igazmondó”, publicația sa predilectă. De astădată nu mai face profetii războinice între marile puteri, ci scrie cu toată cuernicia despre „imperiul Măriei Sale țarului Nicolae” și caută să explice că toată încurcătura din rândul trecut se bazează pe o interpretare greșită. D-sa a vorbit atunci de „ambitia” și nu „megalomania” Rusiei, cum au tradus-o tendențios străinii. De altcun — scrie contele Tisza — Rusia de fapt a purtat o politică echivocă în deceniile trecute, dar... acum constatăm cu deosebită satisfacție că imperiul țarului urmează o direcție politică foarte corectă, încât în cele din urmă ne-am putea și împrețeni pentru clarificarea situației și crearea unei armonii generale...

Ni-e teamă să nu fie chemat din nou contele Tisza să se explice înaintea tronului, de astădată pentru acțiunea suspect de pacificatoare...

Capabilitatea de activitate a parlamentului austriac. Ni se anunță din Viena: În cercurile politice vieneze discuția de pe primul plan e chestia unei sesiuni de vară a camerei austriace. După afirmațiunile bărbatilor politici, cari au avut prilej în zilele trecute să vorbească cu contele Stürgh asupra acestei chestii, primul ministru ar fi declarat că despre o convocare a camerei deocamdată nu poate fi vorba, din cauza apropiatei sesiuni delegaționale și pentru că în curând vor fi convocate dietele provinciale. Iar după aceste sesiuni, guvernul ar aproba o convocare a camerei numai în cazul dacă toate partidele parlamentare adevă și grupările cehe ar face declarații hotărâte și obligatoare, prin cari să se asigure o activitate rodnică a camerei. După cum anunță „Ceske Slovo” primul ministru Stürgh a declarat categoric mai multor deputați cehi, că parlamentul nu va fi convocat pentru o sesiune de vară, deoarece guvernul nu consideră destul de asigurată capabilitatea de muncă pozitivă a camerei.

Noui proiecte de legi. Ni se anunță din Budapesta: Departamentul de codificare al ministerului de justiție a terminat planul pentru un proiect de lege privitor la *rehabilitare* pe care ministrul de justiție îl va da în curând în publicitate. Scopul acestui proiect e să dea posibilitatea tuturor, cari și-au făcut pedeapsa și după aceasta sau după învechirea pedepsei, duc o viață cinstită, să poată fi reprimiti în societate.

În departamentul de codificare al aceluiaș minister se lucrează conform criticelor ce i s'au făcut de altcun, și la modificarea unui alt proiect despre apărarea onoarei. Lucrările privitoare la *revizuirea codului penal* sunt atât de înaintate, încât par-

tea generală a acestui proiect se va da în publicitate spre critică prealabilă încă în luna viitoare. În săptămâna viitoare ministerul de justiție va publica proiectul despre *exercitarea puterii judecătorești și organizațiile procuraturilor regești*. Acest proiect cuprinde în 146 paragrafi principiile fundamentale ale organizației justițiarie în Ungaria și adună într'un singur codex materialul de drept, care actualmente e împărțit în 31 de articoli.

Impotriva emigrării. Vicecomitele comitatului Bihor, Fráter Barnabás a dat un ordin către toți suprefecții în chestia emigrării care a luat proporții mai ales în populațiunea Bihorului. Pornind dela constatarea că în cele mai multe cazuri parcelările greșite sărăcesc populația și o îndeamnă la emigrare — vicecomitele îndrumă pe subprefect să-l încunostițeze oficial de câte ori se face vre-o parcelare, ca să fie ținut în curent, eventual să ia măsurile cerute pentru îndreptățirea micilor proprietari. Mai departe subprefecții sunt obligați să-i raporteze imediat vicecomitelui dacă în cercul lor sunt proprietăți de vânzare, iar autoritățile comunale sunt datorate a-l înștiința despre numărul oamenilor nevoiți să emigreze, ca să poată fi reținuți acasă. Totodată vicecomitele va interveni ca băncile să dea împrumuturi avantajoase pe sema țaranelor și societățile economice să împărțească sămânțe și în caz de lipsă chiar și alimente pe seama populației sărace. Întreprinderile industriale și economice trebuie sprijinite, ca muncitorii să aște de lucru întotdeauna.

Întru cât aceste dispozițiuni ale vicecomitelui se vor realiza, merită toată lauda și ar fi bine să fie imitate și de celelalte comitate, în special de cele românești, unde emigrația a luat proporții îngrijitoare.

Din Calvarul nostru.

Urmările urglei Hajdudorogului.

Un monstru proces de agitație împotriva fraților noștri din Sătmar: 35 Români pe banca acuzatilor. — Cine vor fi apărătorii? — Mitrallere pentru „menținerea” ordnei. — Să mergem la Sătmar!

Arad, 11 Aprilie.

Acum, când tot Românul se pregătește să prăznuiască în mod cât se poate mai frumos stele Paști, una din cele mai alese sărbători dzești, când satele și cătunele românești răsună de sgomotul tradiționalei toace și de glasul argințiu al cetelor de copii sburdațnici, o veste tristă, sfâșietoare de inimi a întunecat și spulberat deodată întreaga voieșie și liniște a sărmanilor noștri frați din Sătmar.

Din Sătmar ni se anunță, anume, că *părintele Mureșanu și încă 35 frați ai noștri din Moftinul-mic și alte comune azi aparținătoare episcopiei ungurești dela Hajdudorog, au primit înștiințare din partea președintelui tribunalului din orașul Sătmar să se prezinte cu toții în ziua de 23 Aprilie n.* (Joi după sf. Paști) *la tribunalul din Sătmar unde la această dată se va începe desbaterea procesului de „agitație săvârșită împotriva episcopiei de Hajdudorog.”*

Invitarea președintelui dela tribunalul din Sătmar a adus Paști negre în toate satele noastre din nefericitul Sătmar.

Dar această veste nu a întristat numai pe frații noștri din Sătmar, ci întreg neamul românesc din această țară, căci la fel cu toții simțim lovitura ce se dă unei părți ori cât de mici a neamului nostru.

Apărarea acestor martiri ai credinței românești va fi susținută de către următorii șapte avocați români: dnii *Dr. Aurel Laxar*

(Oradea-mare), *Dr. Iuliu Pordea* (Cluj), *Dr. Ioan Ciordaș* (Beiuș), *Dr. Romul Boila* (Diciosânmărtin), *Dr. Andrei Doboși* (Sătmar), *Dr. Aurel Bohățel* (Baia-mare) și *Dr. Victor Poruțiu* (Cluj).

Desbaterea procesului va ține trei zile, și anume în 23, 24 și 25 Aprilie n. Pledoariile vor fi rostite în ziua ultimă, în 25 Aprilie.

Aflăm că pentru „menținerea ordinii” și pentru „evitarea” eventualelor turburări în aceste trei zile vor fi concentrate considerabile forțe militare — pedestrași, cavalerie și o baterie de mitraliere — și numeroși jandarmi pedestri și călare.

La acest proces monstru, — similar celui de pe vremea Memorandului, în 1892 —, vor asista toți deputații noștri naționaliști precum și alți numeroși conducători și persoane însemnate a vieții noastre publice.

Suntem rugați să comunicăm on. public românesc, că s'a format un comitet special care va călăuzi în Sătmar pe frații cari vor merge să asiste la desbaterea acestui proces. În consecință toți acei ce doresc să meargă cu acest prilej la Sătmar să se anunte de pe acum dlui avocat *Dr. Andrei Doboși în Sătmar* (Szatmár), care apoi se va îngriji atât de încvartirare cât și de bilete de intrare, deoarece în sala de desbateri vor avea intrare numai acei cari vor avea bilete extradate din partea președintelui tribunalului.

Apărătorii români au primit 50 de bilete de intrare pentru ca să le împărțească cui vor vrea dlor, iar pentru public vor fi rezervate încă 200 bilete de intrare.

Din acest trist prilej cu siguranța de a fi ascultați ne adresăm tuturor fraților noștri de pe aceste plaiuri cu rugăminte ca întreg Ardealul, Banatul și Ungaria să fie reprezentate la desbaterea procesului dela Sătmar.

Deci, să mergem cu toții la Sătmar pentru ca toții să împărțim și durerea și jalea ce i-a ajuns pe acei dulci și buni frați ai noștri!

O mare glorie națională.

— Sărbătorirea dlui A. D. Xenopol la Iași. —

O neobicinuit de mare cinste, ce ni s'a făcut acum în urmă, a întipărit cugetării și științei românești o strălucire, pe care ele n'au mai avut o de veacuri. Academia de științe morale și politice (secția Institutului Franței) din focarul de astăzi al civilizației omenesti, Parisul, are în alcătuirea sa, numai 6 locuri de membri activi străini, în cari, când sunt vacante, alege pe cei mai de seamă gânditori și scriitori din lumea întregă. Într'unul din acestea locuri a ales, de curând, „nemuritor”, pe istoricul filosof român d. A. D. Xenopol, membru totodată al Academiei Române și fa-la Universității din Iași.

De două veacuri și mai bine, dela învățatul principe Dimitrie Cantemir al Moldovei care a fost membru al Academiei din Berlin, neamul românesc nu a mai înscris în paginile neperitoare ale Istoriei sale o așa de înălțătoare cinste.

Spre a sărbători după cuvîntă această glorie a neamului nostru românesc, reprezentând sentimentul întregii româniști culte de pretutindeni, profesorii universitari din Iași s'au constituit într'un comitet inițiator, care să pună la cale și să înfăptuiască sărbătorirea cât mai mărea, atât a lui A. D. Xenopol, mândria neamului nostru, cât și a nobilei Franțe,

care iardș nu a uitat să dea dovadă de adâncă dragoste surorii sale mai mici dela gurile Dunderi.

S'a orânduit deci, ca în ziua de 20 Aprilie ora 4 d. a. să se facă în Aula Universității din Iași, în prezența cât mai multor asistenți, arătarea multilateralei și rodnicei activități a lui A. D. Xenopol, mulțumită căreia Parisul l'a așezat acum pe unul din scaunele „nemuritorilor” Franței și ai omeniei. Iar apoi, la orele 8 seara, într'un local, care se va arăta la vreme în ziare, va avea loc un banchet.

Astfel se va face, ca din cuvântările și împărtășirile acelei zile să se simtă de oricine, că poporul românesc știe să fie recunoscător și celui ce i-a înălțat numele și națiunii surori care, prin dragostea ei, a dat prilejul unei așa mărețe sărbători.

Iași! așteaptă pentru ziua mare oaspeți nu numai din România, ci de pretutindeni unde sant Români, căci gloria este a românismului întreg și sărbătorirea lui A. D. Xenopol va fi sărbătoarea gândirii și culturii românești. Sperăm deci că mulți chiar din cei ce suferim jugul unei sclăvii barbare vom merge la Iași pe ziua de 20 Aprilie ca să ne răcorim sufletul în apele vii ale culturii și libertății naționale. Toți cei ce doresc să participe la sărbătoare pot să se adreseze de cu vreme dluie Bărbulescu, profesor universitar în Iași.

Cursurile „Asociațiunii” la Sibiu.

Dintre cărțile mai nouă ale dlui Iorga nu s'a trecut nici una în mai multe exemplare, decât „Istoria statelor balcanice” în care se lămurăște cu atâta precizie legea organică dintre popoarele învecinate cu noi. Un admirator taciturn al acestei cărți e și d. O. C. Tăslăuanu, care într'o conferință de o oră și jumătate a încercat să desgroape motivele istorice, cari au determinat evenimentele din ultimul război balcanic. Insuși acest război n'a fost învrednicit decât de o privire fugitivă, făcută și aceea cu prea multă rigiditate.

Viața bizantină și a popoarelor balcanice însă n'a găsit în d. Tăslăuanu un iscusit talmăcitor. Ne și așteptam la asta. Viața Bizanțului în diferitele ei faze de evoluție interesante și pline de bogăție, în vremile de stăpânire a misticismului, în toila luptelor pentru tron, cu intrigi țesute sub zidurile Sfintei Sofii, cu aventuri galante, asasinări crunte și interminabile controverse dogmatice își are în occident astfel de cercetători, cari i-au zugrăvit în opere monumentale policromia acestor frământări și scăpări geniale. Cine n'a cetit cu deplină evlavie paginile superbe ale lui Krumbacher, Charles Diehl apoi Gelzer, Vasilev, Dietrich și „The bizantin empire” al dlui N. Iorga nu-i îndreptățit a pași înaintea publicului cu o conferință despre imperiul bizantin.

De fapt conferința dlui Tăslăuanu n'a fost altceva decât o serie de excursii și divagații de diletant cam îndrăzneț aventurat pe un teren necunoscut. După o încercare de introducere filozofică, în care nu s'a putut ridica de loc peste obișnuitele platitudini (d. p. „omul e o ființă morală”, „puterea unui popor atârână de valoarea sa morală” etc.) dânsul ne-a trecut în revistă istoria imperiului bizantin, a poporului bulgar, sârb, albanez, învârstă cu părți din istoria românească. Din felul cum a tratat aceste chestiuni am observat, că dlui Tăslăuanu îi lipsește total simțul pentru aprecierea valorilor istorice. Așteptăm să-și publice dsa conferința, după cum a promis, ca să-l arătăm nenumăratele greșeli și inexactități, pe cari le poate face numai un diletant în materie istorică.

Ce privește originalitatea putem spune hotărît, că prelegerea dsale a stat la același nivel ca și cea din anul trecut despre Grigorescu.

Noroc că a urmat după aceea filmul „Campația română în Bulgaria” adus de d. Voinescu, încât publicul a putut avea o recompensație.

Conferința următoare a fost de caracter literar.

D. Dr. Alexandru Bogdan a părăsit pentru câteva ceasuri atmosfera greoaie a Brașovului, și s'a aruncat și dânsul în frământarea noastră sibiiană, cu întreaga armatura unui bun cercetător, care și-a făcut cultura în Germania. Migăleală, răbdare, tenacitate și seriozitate, acestea au fost însușirile, cari ieșiră la iveală în decursul conferinței sale despre literatura de pe la 1860 încoace. Dsa ne-a arătat manifestările noastre literare dintr'un punct nou de vedere: a ținut să ne deslușiască felul cum și-a cucerit viața românească toate drepturile ei în operele de caracter literar ale scriitorilor noștri. Acest proces însă dsa nu ni l'a înfățișat în evoluția sa cronologică și având în vedere și influințele externe, ci a analizat până în cele mai mici amănunte toate motivele, cari au intrat în literatura noastră îmbrăcând haina prozei și poeziei. Conferința dsale s'ar putea numi, dacă voiti, un fel de statistică literară, fără a se lua acest cuvânt în înțelesul său peioristic. E în favorul științei calitatea aceasta, dar în nici un caz nu e o însușire atractivă a unei conferințe.

D. Bogdan ne-a dat un bun studiu de specialitate, nu ne-a dat însă o conferință, care să fi putut fi gustată de întreg publicul ce era de față.

Defectul acesta de a nu avea în vedere și anumite exigențe ale publicului, precum se vede, e un defect foarte lățit la conferențarii noștri. Și tocmai de aceea ar trebui să vorbim în termeni foarte măgulitori despre conferința ce-a urmat: a dlui Dr. Nicolae Drăgan despre „desvoltarea filologiei noastre” în veacul din urmă. Căci dsa, deși trata o materie seacă pentru neinițiat, totuși așa de bine a știut întruni cerințele științei cu forma atractivă încât specialiști și laici de-o potrivă l'au urmărit cu cea mai mare atenție și cu cea mai profundă mulțumire.

Înțelegând sub filologie nu „studiul tuturor manifestărilor spirituale în spațiu și timp” ca Wolf, ci „studiul limbei sub raport gramatical, istoric și sub raportul criticii textelor” d. Dr. Drăgan a făcut o analiză foarte clară a celor trei curente filologice, cari s'au succedat la noi și ne-au influențat adese și manifestările de pe alte terene.

Curentul latinist pornit de Clain și Maior avea la temelie și motive de ordin sentimental și practic, nu numai motive științifice. Dovedirea originii noastre pentru îndreptățirea nizuințelor noastre de emancipare politică era ținta spre care tindeau acești mari croitori de drumuri, cari știau înfrăți o muncă fără preget cu o erudiție neobișnuit de largă pe vremea lor. Nu e mirare dacă ținta aceasta făcea adeseori să grăiască și inima, dacă Petru Maior se bucura din tot sufletul văzând, cum îi răd strălucitoare cuvintele „desbrăcate de civilileste lor petece”, și dacă ajungea la exagerări în tendințele lor de purificare, și dacă etimologilor lor li se poate aplica adeseori definiția lui Voltaire, că: „filologia e știința în care vocalele n'au nici o valoare, iar consonantele prea puțină”. Cu toate scăderile lor ei deschid întâiul drum al filologiei noastre. Căci Budai-Deleanu, apoi Ienăchiță Văcărescu și Iordache Goliașu din Muntenia aduc puține lucruri nouă; abia Ellade în gramatica sa dela 1828 are vederi mai solide mai ales referitor la ortografie și împrumuturi, dar și el mai târziu cade în exagerarea teoriei sale italo-române. Ei introduc grafiă latină și pe urmele lor pășește apoi ultimul și cel mai puternic reprezentant al acestui curent: Timotei Cipariu. Acesta stabilește la noi principiul, că limba trebuie studiată în desvoltarea ei istorică. Cercetând cărțile și limba de azi, apoi cărțile noastre vechi ajunge la convingerea, că urcând în sus de-a lungul vremii dăm de o limbă românească tot mai lipsită de slavonisme și alte elemente străine, tot mai curată și tot mai latină, până la limba latină vulgară. Nizuința lui de a înlă-

tura slavonismele produce apoi greșelile lui Pumn și mai ales faimosul lexic al lui Laurian și Masimu, acest bizar „dicționar de contrafaceri romane” cum l'a poreclit d. Iorga.

Uitaseră aceștia, că limba nu se poate preface prin hotărări, iar limba literară nu poate fi decât graiul poporului, însă desvoltat și îmbogățit, și uitaseră că ortografia trebuie să fie simplă și estetică. Aceste greșeli ascundeau în sine germeii luptei care se și dete în curând și care se sfârși cu înfrângerea etimologilor latiniști făcând loc unei direcții mai puțin preocupate.

Cihac aduce contribuții nouă, cercetează firea romanică a limbii, influințele limbilor slave și cearcă, să hotărască de aici legăturile noastre, convins că limba e icoana desvoltării unui popor. Dar de exagerări nu e ferit nici el. Dacă latiniștii descopereau cât se poate de multe cuvinte latinești, el face tocmai contrarul: caută să descopere cât se poate de multe slavonisme și ajunge astfel la concluzia ciudată, că în limba noastră sunt $\frac{2}{5}$ de elemente slave, $\frac{1}{5}$ latinești, $\frac{1}{5}$ turcești și $\frac{1}{5}$ alte elemente străine. Slavofilismul acesta al lui e redus prin activitatea serioasă și mai temeinică a lui Miklosich, care pe lângă cercetarea literaturii noastre vechi studiază și dialectele, ia în considerare fonetica și pe baza elementelor străine celor mai vechi intrate în limba română deslușește legăturile noastre cu vecinii noștri balcanici, aceeași nizuință o are Hajdeu, dar contrar lui Miklosich, care în partea ultimă a activității sale admisesse chiar teoria lui Rössler, el stabilește continuitatea noastră în Dacia Traiană, dovedind cu argumente geniale de ingenioase că însușirile comune mai ales între limba română și albaneză sunt de origine traco-ilirică având aceste două popoare același substrat etnic, că topografia noastră slavă se explică prin organizația noastră veche, dar caracterul ei slav e mai slab la noi decât în țările germane, că în sfârșit faptul că n'avem elemente gotice în limbă, cari ar fi o dovadă a continuității, arată că ne-am desvoltat în Oltenia și Ardealul de sud unde n'am avut nici o atingere cu Goții. Dar în teoriile sale Hajdeu adeseori rătăcea și exagera. In zelul său după cuvinte dacice, ori ce cuvânt obscur el îl consideră ca dacic, și cu un aparat enorm își dovedește apoi afirmațiunea. Balcanul cu popoarele lui i se pare un „symposion de frați, de veri și de cumnați”. Dar dacă în activitatea lui etimologică aflăm lacune, greșeli, subiectivism și deci ni se pare azi mai puțin prețioasă, nu se va putea spune același lucru despre întreaga activitate a lui filologică. „Cuvente den bătrâni”, studiile asupra influinței bogomilice la noi, fragmentarul „Magnum etimologicum” sunt opere monumentale în studiul limbei și culturii noastre. Din școala lui a ieșit d. Ion Bianu și mai ales d. Lazăr Șăineanu, care ne-a dat întâiul studiu de semasiologie română.

Dar față de romantismul lui Hașdeu se ridică direcția nouă, mai rece, mai migăloasă, și mai obiectivă. Incepe cercetarea fonetice, a dialectelor, a limbei vii. Gaster, Schulhardt, Musaffia, Lambrior sunt întâii reprezentanți ai acestui curent. In urma lor răsare Tiktin și Weigand, care ne dă și o hartă limbistică a dialectului daco-român. Dar nici acești din urmă cu toată activitatea lor bogată nu ne dau o istorie a limbii noastre. O încercare Aron Densușianu, cu multe scăderi, o încercare apoi d. Al. Fillipe concis și cu grije, dar nu scoase decât întâiul volum: „Principii de istoria limbii” alcătuit în liniiamente generale după „Prinzipien der Sprachgeschichte” de H. Paul.

Istoria aceasta dorită ne-o dă în sfârșit d. Ovid Densușianu în „Histoire de la langue roumaine”, scrisă cu cea mai profundă temeinicie. Iar prin munca stăruitoare și competentă a dlui Sextil Pușcariu pare, că să se termine odată și mult-pribeagul dicționar al Academiei Române, formând astfel una dintre pietrele fundamentale ale limbii noastre.

Acestea au fost pe scurt spusele dlui Drăgan. Ne-a analizat cele trei faze ale filologiei române: 1. cea naționalistă, 2. cea romantică-subiectivă, și 3. cea obiectivă, minuțioasă, învederându-ne progresul, ce l'am făcut și pe terenul acesta.

„KRISTÁLY”
FABRICĂ DE SPĂLAT CU ABURI
GLUJ (KOLOZSVÁR).

Pachetare gratuită.
La lucrări de peste 10
coroane. expediarea se
face franco. (KI 1548-52)

Curățire și vopsire chimică
de haine în orice culoare.

Călcare lucie de gulere. Co-
mandele din provincă se execută repede.

Conferența a fost ascultată cu mare atenție și bucurie. E însă regretabil, că ceilalți conferențieri cu prelegerile dlor de câte 2—3 ceasuri au cam speriat publicul, încât cea mai bună conferință a avut parte de cel mai restrâns auditoriu. N'am observat între ascultători nici un student în teologie; se zice, că i-ar fi alungat pe toți d. secretar II prin manierele sale.

Sallust.

P. S. Asupra acelu Pseudo-Sallust pus anume la cale, ca să aducă servicii de laudă oarecuiva, lăsăm, să-și facă judecata însuși publicul cetitor.

Două scrisori înduioșătoare.

Directorul nostru a primit azi două scrisori, cari pentru conținutul lor plin de căldură românească și evlavie cu adevărat creștinească nu pot să rămână pierdute în vraful de scrisori, pe cari directorul nostru le păstrează ca documente ale istoriei noastre contemporane, ci irezistibil cer să fie cunoscute de toată lumea românească spre întărirea nădejdi și spre mângâierea suleștească a obștei românești. Cerem deci scuze autorilor acestor scrisori pentru publicarea lor, căci în aceste vremi de năpastă a neamului nostru obșidit din văile strămoșești ale Carpaților simțim ardent trebuința de a ne întări sufletele. Iată scrisorile:

I.

Prefectura județului .....
Cabinetul prefectului

.... 27 Martie (9 April) 1914.

Mult stimată domnule Goldiş,

Vă cer scuze pentru întârzierea răspunsului meu, din cauza multiplelor mele ocupațiuni, — și vă mulțumesc cordial pentru bunele cuvinte, cu cari întâmpinați namirea mea în situațiunea oficială ce ocup — înainte chiar de a avea fericitul prilej, ca să vă cunosc personal.

De vreme ce cunoașteți însă simțimintele mele în marea cestiune a românismului transcarpatin, socotesc inutil a mai vorbi aici de ele — sperând că atunci când nu voi mai avea situațiunea de azi și când îmi voi relua libertatea, ce-mi este mai scumpă decât orice vanitate omenească, voi putea dovedi mai mult decât în trecut — în literatură și în viața publică — simțimintele mele în sfânta cauză națională!

Deocamdată, ca prefect, nu mi-aș putea da obolul meu la ziarul „Românul”, decât căutând ca, pe lângă abonamentul meu personal, să abonez la „Românul” cea mai mare parte din primăriile comunelor din județul ..... — vre-o 50 din cele 61 comune — și în acest sens am intervenit la delegația județeană, spre a modifica astfel bugetele comunelor.

Mă voi sili dar, ca în cursul lunii lui April, să vă cer oficial aceste 50 abonamente, și vă rog să-mi răspundeți, dacă pentru aceasta primăriile comunelor trebuie să se adreseze la Arad, sau reprezentantului ziarului dela București? Așadar, acesta va fi deocamdată „articolul” meu la „Românul” — în calitate mea de prefect! Evident, îmi rezerv dreptul, ca să vă mai scriu și altele „neoficiale” mai târziu, — dar am de pe acum gândul neconsolat, că vre-unul din redactorii spiritali ai ziarului, va găsi, poate, mai bun tot pe cel „oficial” cu abonamentele!...

Termin aceste rânduri, trimițându-vă din

cutele cele mai tainice ale inimei mele urarea ferbinte, ca Dumnezeu neamului românesc să sfârșească cât de curând, cu o dreaptă simțință istorică, suferințele seculare, ale unui popor nobil, prin originea sa și prin educațiunea sublimă a jertfei pentru neam!

Devotat,

.....
prefect.

II.

Domnule director,

Pentru ușurarea și luminarea sufletului românesc Vă trimit prin mandat poștal suma de 50 (cincizeci) coroane cu rugăminte a i se da destinațiunea următoare:

24 coroane costul a șase abonamente la gazeta românească „Poporul Român” pentru șase învățători aleși de Dv. ca lipsiți de mijloace pentru a se lumina pe ei și pe școlarii lor. Dacă nici o pedecă nu se opune, aș dori să mi se comunice numele și comuna lor.

Restul de 26 coroane rog să fie împărțit de Sf. Paști în cozonaci și ouă roșii familiilor sârmane ale lucrătorilor români, care slujesc în tipografia, unde se tipăresc gazetele noastre ardelenesti „Românul” și „Poporul Român” purtătoarele de cuvânt și lumină în întreg pământul românesc.

Incheiând, rog și pe onoratul comitet al scriitorilor acestor făclii de lumină, să primească din parte-mi cele mai calde dorinți pentru sănătate și putere de muncă, precum și urări de fericire pentru sf. sărbători ale Paștelor, simbol al jertfei pentru binele omenirii.

București.

Colonel S. Leonte.

Stăm adânc mișcați în fața acestor două scrisori și intrând acum în săptămâna patimilor simțim ușurându-ni-se povara și întărindu-ni-se credința în sfânta înviere a neamului nostru. Câtă vreme geniul român trimite între noi asemenea suflete mari și generoase, putem privi veseli în viitor.

Ești rândunica dulcii primăveri izbăvitoare, domnule prefect, și noi îți mulțumim din suflet pentru pilda grăitoare, ce arată calea mântuirii, iar D-Ta domnule colonel S. Leonte fii încredințat că vom face toate după dorința inimei mari, pe care Ți-a dat-o Dumnezeu. Șase învățători vor primi din darul D-Tale gratuit „Poporul Român”, iar în ziua Sfintelor Paști toți aceia, cari obosesc lucrând la „gazetele noastre ardelenesti” vor primi cozonac și ouă roșii preamărind pe Dumnezeu pentru îndurarea Lui, prin care a hărăzit neamului nostru atâta nobleță de suflet. Noi, scriitorii dela aceste gazete însă, rugăm pe Acela, care a pățimit moartea pentru mântuirea noastră, să sălășluească inima de oameni iubitoare a D-Tale în piepturile tuturor fraților noștri români, căci atunci se vor mântui.

Lupta în contra alcoolismului.

—Sinodul preoților din protopopiatul Clujului.—

Cluj, 9 Aprilie.

Astăzi s'a ținut aici sinodul protopopesesc al preoților gr. cat. români din districtul Clujului, în care s'a discutat cu mult interes chestiunea alcoolismului și s'au luat hotărâri vrednice de a fi cunoscute în cerc cât mai larg. Sinodul s'a început la orele 8 dimineața în biserica parohială unde protopopul Dr. Elle Dăianu a rostit o cuvântare duhovnicească despre „Inalta vrednicie a preoților.”

La orele 11 sfârșindu-se partea duhovnicească s'a început sesiunea proprie a sinodului, în localul cancelariei protopopești. După discursul de deschidere, despre iubirea poporului pe care preotul trebuie să-l conducă, a urmat prelegerea preotului Vasile Dancu jun. despre organizarea socială împotriva alcoolismului; iar Vasile Cosma preot în Topa-deșartă, și-a prezentat, raportul său asupra apelului, pe care „Liga de temperanță a clericilor seminarului Bunevestiri” din Blaj, l'a adresat tuturor protopopilor, cu scopul de a pune la ordinea zilei, în sinoadele protopopești, chestiunea alcoolismului.

Sinodul a salutat cu bucurie acțiunea tinerilor leviți, dar cât pentru măsurile de luat, a hotărât a rămânea pe lângă decisiunile luate în sinodul anului trecut și cari sunt următoarele:

I. Sinodul protopopesesc declară, că socotește patima beției, lătită prin beutura vinarsului, ca cea mai mare pacoste, ce năpăstuiește poporul nostru credincios, mai ales la sate, puștiindu-l atât în viața lui morală, cât și în starea lui materială, economică și socială.

II. De aceia sinodul hotărăște a deschide o campanie sistematică pentru combaterea și stărpirea beuturii de vinars din mijlocul poporului nostru.

În scopul acesta îndatorează preoțimea a prigoni cu cuvântul și cu fapta întrebuintarea vinarsului, la orice prilej din viața credincioșilor și mai ales din prilejul funcțiilor sacre, propovăduind, cu vreme și fără de vreme, împotriva obiceiului rău, ce s'a încuibat în mlaucul poporului nostru credincios.

IV. Îndeosebi oprește pe toți credincioșii să a mai folosi beutura blăstămată a vinarsului, din prilegiurile sfinte a botezurilor, sfestaniilor, cununilor, și a înmormântărilor sau pomenilor, cu un cuvânt eschide dela orice funcțiuni sacre preoțești, împreunarea mamomului, ce zace în beutura de spirt, cu darul sfânt al slujbelor dumnezeiești.

V. Îndatorează pe toți preoții de a vesti aceea ceasta opreliște, a-i câștiga valoare cu orice preț, și a nu onora cu prezența sa casele, mesele și locurile, unde nu se respectă aceasta hotărâre.

VI. Preoții, cari să găsească vinovați de a fi nesocotit aceasta hotărâre, sunt a se lua la cercetare și a se pedepsi de forul protopopesesc, respective de președintele aceluia, cu pedepse în bani, în favorul fondului tractual.

VII. Fiește care preot este îndatorat a publica, esplica și a pune la inimă aceste hotărâri, prin cuvântări potrivite, iar pentru izbânda și mai bună a luptei, Prea on. protopop este rugat a adresa poporului o circulară pastorală, prin care să se tâlcuiască după priceperea poporului înțelesul acestui război împotriva beuturii de rachiu.

Protopopul Dr. Elle Dăianu a anunțat în sinod, că pastorală circulară, se va trimite tipărită fieștecării preot, pentru a o ceti în biserică, în zilele Paștilor, făcând astfel în sărbătoarea învierii începutul marelui lupte de regenerare a poporului nostru. În legătură cu aceste sinodul a salutat cu bucurie inițiativa preotului Dr. Nicolae Brânzău din Vulcan, de a se înființa, cu ajutorul preoțimei și a fruntașilor mireni, o societate acționară, cu capital social de vre-o 200.000 cor. în scopul de a edita cărți și ziare populare, cari să îmbrățișeze lupta sistematică împotriva alcoolismului.

Dintre celelalte hotărâri mai e de relevat: că sinodul a protestat împotriva proiectatei „revizuirii” a episcopiei Hajdudorogului care prevede înființarea de parohii ungurești, mai ales prin orașele din Ardeal, atacând astfel cele

O rugare modestă,

care nu vă costă nici o oboască dar Administrației noastre li poate fi de mare folos. — Administrația noastră roagă pe toți ceice târguiesc și comandă din articolele anunțate în foaia noastră, să amintească că firma a cetit-o în ziarul acesta.

mai de frunte parohii românești, și deschizând noi terene pentru frecări naționale cu caracter religios. Aceasta „revizuire” sinodul o socotește „medicina pelor morbo” și fiindcă proiectatele parohii gr. cat. maghiare ar fi subordonate episcopului rom. cat., asta o consideră ca o nouă compromitere a „unirei” deșteptând bănuiala tendinței de latinizare.

Coresp.

Cronica externă.

Chestia armeană și problema ruso-svedeză. „Revue Politique Internationale” publică în numărul său din Aprilie două articole pe cât de actuale, pe atât de instructive, și anume: „Chestia armeană” și „Relațiile dintre Rusia și Suedia”.

În primul articol, autorul, cunoscutul publicist rus d. Maxim Kovalevsky, membru al Dumel, cu multă căldură ia apărarea nenorocitului popor armean din Rusia și Asia mică. Lui i se pare curios că Armenii au fost privați în Petersburg multă vreme ca separațiști și dușmani ai imperiului rusesc, deși ei n'au dat nici când nici un motiv pentru aceasta. De abia în urma rapoartelor guvernului Woronzow-Daschkow s'au deschis ochii conducătorilor statului rusesc și i-au făcut să-și schimbe radical politica urmată până atunci față de poporul armean. De fapt Armenii aveau tot dreptul să se plângă împotriva tratamentului aplicat de guvernul rusesc mai înainte față de ei. Ei erau cu totul excluși din funcțiunile statului. Copiii lor erau constrânși să învețe limba rusească deja în școlile elementare, iar în tinuturile locuite de Armeni, guvernul coloniza în chipul cel mai neînțelept țărani ruși și nu le-a cruțat nici instituțiile lor culturale și bisericești. Guvernul n'a ezitat să facă înțelegere chiar și cu guvernul otoman împotriva poporului armean torturat și perzecat fără a fi vinovat. Chiar și reformele stipulate în tratatul dela Berlin n'au fost executate în mod cinstit nici din partea Rusiei, nici din partea celorlalte puteri, din contra, vechea gardă hamidiană, prin pretențiunea ridicată de puteri ca în vilactele cu majoritate armeană să fie numiți guvernori creștini, s'a întărit și mai mult în memoria campanie de exterminare pornită împotriva Armenilor din Asia-mică.

Autorul zugrăvește apoi în culorile cele mai vii cunoscutele măceluri săvârșite de către Turci contra Armenilor în vilactele Muș, Erzerum, Diarbekir și Wan și combate părerea atât de răspândită despre Armeni că aceștia s'ar ocupa numai cu speculațiunile comerciale punibile și cu uzură. Pără indoială, Armeanul e comerciant foarte iscusit, dar apoi 4 din 5 părți a poporului armean nu se ocupă cu comerțul, ci cu agricultura. Chiar și numărul industrișilor și muncitorilor armeni e mai mare decât numărul comercianților. În urma acestui fapt ameliorarea sorții Armenilor din Asia-mică se poate aștepta numai dela o reformă agrară și o înlăturare treptată a dificultăților, cari impledecă o activitate rodnică a zelului de câștigare și a numeroaselor energii cari dormitează încă în poporul armean. Recentele reforme proiectate pentru Armenia de către Rusia, Germania și Anglia, autorul le întimpină cu multă satisfacție.

Al doilea articol e semnat de Erich Spstedt. Autorul vorbește despre cunoscutele evenimente, cari au pricinuit căderea ministerului Staaf, acesta opunându-se dorinței regelui Svediei privitoare la întărirea armatei svedeze, — și cari evenimente au avut ca urmare numirea actualului cabinet Hammaskiöld.

După părerea autorului chestia militară este și va rămânea de cea mai mare actualitate nu numai în Suedia, ci și în Norvegia. Dacă această chestie în timpul din urmă s'a agravat vina o poartă în primul rând politica ce o face Rusia în Finlanda. Nu comunitatea de rasă a populațiunilor din Suedia și Irlanda joacă un rol în privința aceasta, — căci sângele svedez curge numai într'o mică parte a Finlandezilor — ci tendința tot mai evidentă a politicii țariste de a schimba Finlanda într'o mare tabără militară rusească fortificată.

Autorul protestează în modul cel mai hotărât împotriva părerii, că Suedia și Norvegia ar urmări alte scopuri decât cele defensive. Din contra, chiar actualul ministru al Svediei Knut Wallenberg și-a câștigat mari merite creând relații prietenești atât în privința economică, cât și cea politică, între cele două state. Suedia trebuie să fie însă tare pentru ca să-și poată apăra cu succes neutralitatea împotriva orî cărui atac.

Știrile zilei.

Regele Carol desminte știrile despre mobilizare.

București. — M. Sa regele Carol a primit în audiență pe d. Hagi Tudoraki, președintele camerii de comerț, căruia i-a declarat că știrile despre o mobilizare a armatei române sunt apocrife. Dispozițiunile luate au caracter militar general și stau în legătură cu desvoltarea normală a armatei.

Noul încercătură pentru articolul contelei Tisza.

Budapesta. — Articolul contelei Tisza apărut în numărul recent al revistei „Igazmondó” a făcut impresie foarte neplăcută în cercurile militare vieneze, cari sunt de părerea că de astădată primul ministru a știrbit prestigiul monarhiei făcându-și articolului precedent o recitație eronată.

(— Rezumatul acestui articol îl dăm în altă parte a numărului de față. — N. Red.)

Tripla antantă se preface în tripla alianță.

Londra. — Ziarul muncitorilor englezi e informat, că la inițiativa ministrului de externe englez Grey, tripla antantă se va preface într'o triplă alianță. Grey ar fi pășit cu aceasta propunere îndată după încheierea păcii dela București. Scopul acestei noi alianțe ar fi, ca fără consentimentul și aprobarea puterilor din această nouă triplă alianță să nu se mai poată întâmpla nimica în Europa. În scopul acesta s'ar constitui o comisiune din delegații celor 3 puteri, cu sediul permanent în Londra, și care va avea să hotărască asupra tuturor chestiilor europene. S'a făcut încercarea ca să fie câștigată pentru aceasta alianță și Germania.

Paris. — Ziarul „Le Temps” scrie că știrea lansată de ziarele rusești privitor la prefacerea triplei antante într'o triplă alianță e exagerată. De fapt — scrie „Le Temps” — s'au făcut încercări neoficiale în scopul acestei alianțe, dar cine cunoaște bine Anglia acela trebuie să vadă absurditatea acestei combinații. Căci n'a fost posibilă să fie prefăcută detanta dintre Anglia și Franța într'o alianță, cu atât mai puțin va fi posibilă alianța Angliei cu Rusia.

Atentat împotriva unui abate.

Paris. — Abatele Desachy în vârstă de 80 ani întorcându-se noaptea acasă dela biserică, a fost atacat de un necunoscut, care a tras mai multe focuri de revolver asupra lui, rănindu-l grav. Atentatul a produs mare iritație între locuitorii.

Patru condamnați la moarte.

New-York. — Mâne vor fi executați în scaunul electric Lesty, Frank, Lewys și Gyp, asasinii bancherului Rosenthal. Fiind aceștia toți jidani, rabinii fac propagandă întinsă pentru schimbarea osândeii în temniță pe viață.

Împotmolirea unei șalupe românești.

București. — Șalupe de războiu Trotușul s'a împotmolit în apropiere de Durcea. Până acuma nu a reușit să fie despotmolită.

Pregătirile militare ale Rusiei.

Petersburg. — Duma a votat credite militare extraordinare pentru întărirea armatei. Din acestea 10 milioane ruble vor fi întrebuințate pentru fortificarea porturilor, iar 7 milioane și jumătate pentru construirea unor noi vase de războiu.

Un interview fantezist.

Budapesta. „A Nap” publică azi un interview pe care un colaborator al său l'a avut cu un conducător al unui curent politic radical ce tot mai mult cucerește teren în generația tineră românească.

După declarațiile pretinsului conducător tânăr radical comitetul național român ar fi fost aplicat să încheie pacea cu contele Tisza, dar intelectuali români au urmărit cu ochi bănuitori tratativele comitetului cu contele Tisza și, deci, aceasta ar fi cauza că tratativele au eșuat. Comitetul ar fi luat

adeacă cunoscuta hotărâre definitivă privitor la pozițiile contelei Tisza în urma opiniei publice românești. În ziua, în care comitetul a luat această hotărâre, vre-o 80 de studenți universitari români înarmați cu ciomege s'au plimbat în grupuri de 5—10 înși pe dinaintea hotelului „Klotild”, unde comitetul își ținea ședințele, pentru ca să împiedece încheierea păcii. Comitetul ar fi fost adevărat, terorizat.

Întrebându-l colaboratorul ziarului „A Nap” pe tânărul conducător radical, când crede el, că se va putea încheia pacea româno-maghiară, acesta a răspuns: numai când va fi prim-ministru Oszkár Jászi, care și ca șef al guvernului, își va păstra concepția, ce o are azi, căci cu frazeologii sentimentale de-ale contelei Tisza, nu se poate rezolvi această problemă.

(Intreg interviewul cu pretinsul conducător radical tradează că este produsul fanteziei vre-unui ridactăr dela „A Nap”, fiindcă deloc nu vrem să presupunem despre tinerii noștri că ar fi capabili de atari copilării. N. R.)

Podul sârbo-român.

Belgrad. — Scupștina a primit azi unanim, fără nici o discuție convenția sârbo-română privitoare la construirea podului peste Dunăre.

Lucrările comisiei pentru fixarea graniței albaneze.

Scutari. — Trupa militară albaneză care va însoți comisia pentru fixarea graniței de nord și nord-ost, de sub conducerea locotenentului Martin, compusă din 60 de soldați ai regimentului de infanterie austro-ungar 90 și un detașament de tren, a sosit azi aci. Comisia austro-ungară de sub conducerea colonelului Mietzl va pleca la Prizren. Lucrările comisiei vor dura până la toamnă.

INFORMAȚUNI

Măcelărirea Românilor-Macedoneni din partea Grecilor.

Arad, 11 Aprilie 1914.

Guvernul român a adresat guvernului grecesc la Atena o notă oficială cerând explicații în afacerea măcelării Românilor din Coritza și provocând energie acel guvern să pună capăt acestor stări de lucruri insuportabile. Principele Albaniei a telegrafiat regelui Carol arătându-i că asasinările le-au săvârșit soldați greci. La nota României ministrul președinte Venizelos al Greciei a răspuns, că atât ucigașii, cât și cei uciși au fost supuși albanezi și că astfel guvernul grecesc nu are nici un drept a se ingera în această afacere. Guvernul român însă, după acest răspuns atât de hain, a comunicat guvernului athenian telegrama principelui Albaniei către regele Carol, la ce Venizelos într'o a doua telegramă își exprimă regretele pentru cele întâmplate, dar totodată spune, că față de batalioanele sacre guvernul grecesc este absolut fără nici o putere, căci acestea trupe sunt unelte ale opoziției grecești, care pe această cale ar dori să facă imposibil guvernul lui Venizelos.

Când scriem acestea rânduri primim din București o telegramă, care ne anunță, că azi o delegație a Românilor macedoneni din București sub conducerea dlui Dr. Leonte s'a înfățișat guvernului român cerându-i extrema intervenție pentru oprirea măcelării Românilor din partea bandelor grecești.

În săptămâna patimilor în țara întreagă se vor ține meetinguri de protestare, iar în Dumineca Paștelor se va oficia un parastas solemn pentru martirul preot Balamace și soșii săi.

Amănunte despre protopopol român Balamace și despre mișcarea grecească cettorū

noștri află în articolul ce publicăm azi la alt loc din condeiul fruntesului macedonean, care se ascunde sub pseudonimul Pyrrhus și care a fost tovarășul de muncă, de luptă și de suferință a marelui martir.

Mersul vremii. Institutul meteorologic anunță: Prognostic telegrafic: vreme uscată, temperatură moderată.

Temperatura la amiazi a fost: 15.6 C.

Desvelirea bustului lui Ioan Rusu-Șirianu. În 3 Mai st. n. se va desveli în Șiria (com. Arad) bustul regretatului gazetar Ioan Rusu-Șirianu. Din acest prilej va avea loc la Șiria o frumoasă serbare în amintirea lui. Programul acestei serbări îl vom publica în unul din numerii noștri apropiați.

După bustul lui Gheorghe Barițiu, care de asemenea a trăit ani grei de gazetărie, bustul lui Ion Rusu-Șirianu e unicul ce i s'a ridicat vr'unui gazetar dela noi. Acest bust e o ușoară răsplătă postumă adusă aceluia, care s'a jertfit pentru un ideal și care și-a trăit ultimele zile într'un exil amar și greu. Satul lui natal, Șiria, își va aduce întotdeauna aminte de acest om pe care l-a trimis scrisului românesc și al cărui bust își cere acum adăpost acolo. Gazetarii noștri de astăzi și cei de mâine în zilele lor grele își vor aduce adese aminte de acest muncitor, care a dus aceeași viață, pe care o repetă el astăzi, aceeași viață de salahari intelectuali, căci va trebui să treacă multă vreme până când se va putea schimba ceva în această meserie, pe care o așteaptă zile tot mai grele.

În 3 Mai st. n. va avea loc la Șiria o mare sărbătoare, o sărbătoare în amintirea unui umil gazetar, care a murit în țară străină, în completă mizerie. Se vor ținea vorbiri grele și scripitoare. Fraze sonore vor vibra sub cerul liber și vor însulțeli pe cei ce vor merge la desvelirea bustului lui Ion Rusu-Șirianu. Calitățile ce nu i le-a văzut nimeni până ce l-a închis mormântul, vor fi multiplicare de oratorii festivi. Numele lui Ion Rusu-Șirianu va fi încărcat în ziua de 3 Mai st. n. cu toate calitățile ce le-a avut sau nu le-a avut. Și se vor ținea acolo multe discursuri, cari de cari mai strălucitoare.

În 3 Mai, la Șiria se vor spune multe vorbe frumoase și nime nu va spune adevărul!!

O RUGARE. Rugăm pe cărturarilor români din toate ținuturile noastre să ne aducă la cunoștință orice întâmplări, evenimente, stări de lucruri, cari pot să intereseze opinia publică românească și să înlesnească datoria acestui ziar de a susține apărarea intereselor noastre naționale, — povestindu-ni-le în corespondențe scurte, concise și întemeiate numai pe fapte reale.

D. profesor A. D. Xenopol și „Pester Lloyd”. În numărul său de azi „Pester Lloyd”, ziarul iudeului Vészi se ocupă furios cu conferința „incediară”, ținută de d. prof. A. D. Xenopol la Brăila.

„Pester Lloyd” sângeră de revoltă, căci nu poate înțelege, cum nu s'au temut ofițerii, preoții și funcționarii din Brăila să asiste la conferința austro-ungarofobului Xenopol. Ba ce e mai mult, nu poate înțelege, cum există un om așa temerar, ca directorul de liceu d. Ath. Popescu, care nu numai că a asistat, dar a cutezat să-l salute pe dl Xenopol în numele Brăilenilor și a cutezat să spună vorbe bune despre „Liga Culturală”.

Da, îți dăm dreptate până Vészi, asta tot e prea mult!! Pdl, știți că-l curat scandal ce face dia din Tara Românească!

Să nu-si tragă ei nici acum pe seamă?!... Auleo domnule Vészi, știți că ai băiești strașnici! Se vede că nu-s mongolici, căci prea sunt inteligenți!

„La Tribune Roumaine”. A apărut numărul 3 al acestei reviste pariziene, redactată de un comitet compus din studenți români cari își fac studiile în capitala Franței.

În fruntea acestui număr „La Tribune Roumaine” aduce o scrisoare caldă a dlui G. Lacour-Gayet, care de curând a fost oaspe sărbătorit al României. Tot în acest număr se reproduce un fragment din conferința ținută la Paris de d. Lacour-Gayet și intitulată: „Chez nos frères de Roumanie” (La frații noștri din România).

D. C. G. Vorvoreanu publică un articol despre expropriare, dnii E. Goga și A. Escăstăruie asupra situației politice și economice a Românilor din Transilvania, George Sescioreanu de asemenea se ocupă de Români de la noi, d. N. Vrăbiescu se ocupă de revizuirea constituției României.

Afară de acestea, găsim în „Tribune Roumaine”, bogate informații despre viața Românilor din Paris.

Pentru monumentul Vlaicu. Colecta institutului de credit și economii „Vlădeasa” în Huedin. „Vlădeasa” inst. de credit și economii societate pe acții 5.—. Iuliu Poruțiu și familia, dir. de bancă, Almaș, 10.—. Valeriu Bologa, contabil, Huedin, 1.—. Aurel Muntean, preot, Sebeșul-mare, 1.—. Ștefan Pop, preot, Fildul de m. 2.—. Ioan Pop, protopop, Morlaca, 5.—. Constantin Căciulă, contabil, Huedin, 1.—. Romul Romanțian, preot, Mărgău, 1.—. I. Mango Inv. Mărgău, 2.—. Emil Petran, preot, Almaș, 1.—. Ioan Gall, notar, Săcuieu, 5.—. Iustin Poruțiu, preot, Dezmir, 2.—. Iuliu Truția, preot, Ciucia, 1.—. Emil D. Măcelariu, preot, Totelec, 1.—. Vasile Păltineanu, preot, Mănăsturul-rom., 1.—. Lung Todor, inv., Hodiş, —50. Vasile Farcaș, contabil, Huedin, 1.—. George Rus, preot, Molosig, 1.—. Traian Gall, preot, Rogojel, 1.—. Gavril Farcaș, notar pens., Călata-mare, 1.—. — Total Cor. 43.50.

Bancă franco-română. Din București se anunță: În timpul din urmă mai mulți financieri și politicieni români au luat inițiativa creierii unei bănci franco-române la București, care va avea de scop să strângă legăturile economice între România și Franța. Jumătate capitalul va fi al României, jumătate al Franței. Banca franco-română va face începutul unor largi întreprinderi industriale și comerciale în România.

Până acum au fost semnate acții în valoare de circa 6 $\frac{1}{2}$ milioane franci.

Un apel. Primiți următoarele: Subsemnații dorind înaintarea în cele culturale și economice a poporului nostru dela sate, pe lângă reuniunea de cântare am înființat și o reuniune de cetire gr.-ort. română sub numele „Lyra”.

Neavând un local propriu însă, membrii reuniunii sunt foarte însărcinați și din lipsa de mijloace înființarea unei biblioteci populare indispensabile acestei reuniuni ne este cu neputință, apelăm deci la noblele sentimente ale tuturor intelectualilor și instituțiilor noastre culturale să binevoiască a ne trimite câte o carte eventual o sumă cât de neînsemnată pentru augmentarea bibliotecii din chestiune. Ramna (Rafna), (Kraszszörény), la 1 Aprilie 1914 v. Ioan Pincu, președintele reuniunii. Dănilă Ilițescu, secretarul reuniunii.

Toute organes nosre roumaines de publicitate sont rugate a reproduire acest apel.

Călătoria dlui general Coandă. — Un comunicat oficial. — Cu privire la călătoria dlui general Coandă la Constantinopol și Atena, oficiul „L'Indépendance Roumaine” publică următoarea notă:

„Diferite ziare atribuind vizitei pe care dl. general Coandă a făcut-o la Constantinopol și Atena caracterul unei misiuni politice, suntem autorizați să declarăm că această știre este nefundată. Generalul Coandă a obținut un concediu spre a se duce să viziteze pe fiica sa dna contesă de Estrade, care locuiește în Egipt și a cerut permisiunea să profite de trecerea prin Constantinopol spre a vizita diferite stabilimente militare și să studieze noua organizare a artileriei turce. Dsa a avut din partea comandamentului militar turc primirea cea mai cordială. După plecarea sa din Constantinopol vaporul făcând escala la Atena, a profitat de această ocazie spre a face o vizită dlui Venizelos cu care a păstrat excelente relații personale de când au figurat amândoi în conferința pentru tratatul din București.

„Acesta este adevăratul caracter al călătoriei dlui general Coandă, care se găsește actualmente la Cairo.”

Bulgarii și Dobrogea. Confratele „Înainte” din București scrie:

„Agitatorii bulgari vor să facă impresia că organizează o mișcare serioasă pentru revendicarea Dobrogei.

Alaltăieri a apărut în Sofia primul număr al ziarului „Dobrogea”, care cere guvernului din Sofia și poporului bulgar să nu piardă un moment din vedere Dobrogea.

De fapt agitatorii aceștia nu au alt scop decât să speculeze populația bulgară din Dobrogea.

Se mai poate ca ei să aibă oarecare foloase și dela acela cari cred că au un interes să se spună că avem și noi o chestie de naționalitate în România și poate să neusească să ne dea chiar nouă grija că la un moment dat am putea să ne pomenim cu o mișcare bulgărească.

Toată această înscenare este pur și simplu copilăroasă.

Nu au importanță nici ca număr, nici ca putere Bulgarii din Dobrogea. Ei nu sunt acolo în majoritate și nici nu pot să invoace autochtonia. Dobrogea n'a fost niciodată bulgărească.

Ea a aparținut însă României și Silistra figurează în titulatura domnilor noștri.

Agitația nu zăpăcește decât populația bulgară, care își trimite copiii să învețe la Ruscuk și astfel îi lipsește de avantajile pe cari le-ar avea la școala românească.

Dar sperăm că se vor desmeteci Bulgarii dobrogeni și vor înțelege că nu au nici un interes să asculte de ademăniturile agitatorilor.”

O coincidență tristă. Ni se scrie din București: A încetat din viață dna Ioana Radu Rosetti, a doua frică a lui Alexandru Știrbei și sora dnei Ion I. Brătianu. Ioana Rosetti moare născând al patrulea copil. Mama ei murise născând-o pe ea.

Expoziție artistică. Societatea budapestană „Dorotheum” pentru protejarea și încurajarea artelor frumoase, la inițiativa ziaristului S. Nagy Lajos din capitală, aranjează o expoziție artistică în sala de jos a Palatului Cultural maghiar din orașul nostru. Având mai mult un caracter internațional, expoziția cuprinde pe lângă produsele artistice indigene (tablouri, studii, gravuri de Kemény, Borszéký, Kueskó, Kató, Dudits, Pálya C., Éder etc.), numeroase picturi originale și reproduceri după tablourile clasice (italiene, franceze, olandeze), lucrări de artă

HOTELUL SAYOY BUDAPEST, VIII., József-körut 16.

Hotel modern, cu aranjament nou, încălzire centrală, apă caldă și rece în fiecare cameră, lift ziua și noaptea. — Sub conducerea personală a lui

Rendes Szidor.

Camere cu un pat dela 3 coroane în sus, cu două paturi dela 5 coroane în sus, socotind aci și încălzirea, luminatul și serviciul

Nou sistem pensionar, praziziune la o zi pentru 4 coroane.

La petrecere mai îndelungată se dă favor.

Cameră pe lună pentru 80 coroane.

orientale (chineze, japoneze), monede vechi etc. — Merită toată atenția publicului românesc, căruia mai rar i se dă ocazia să vadă în orașul nostru o expoziție de un caracter ca al acesteia.

Expoziția va fi deschisă până în 25 l. c. de dimineața până seara. Obiectele expuse sunt, în parte, de vânzare, astfel pot îmbogăți colecția amatorilor.

Intrarea e liberă.

O serie de sinucideri în Germania într'o singură zi. Proprietarul băncii de economie și împrumut din Oeynhausen s'a sinucis la Hildesheim din pricina unor speculații nenorocite.

De îndată ce știrea s'a răspândit, o mare mulțime de persoane, cari-și aveau capitalurile lor depuse la acea bancă, au alergat la birourile băncii, spre a se interesa de soarta lor.

În aceeași zi un împuțernicit al casei Deutsche-Blank, anume Koehler, a încercat să se sinucidă, cam din aceleași pricini; iar Seiler, un muzicant destul de cunoscut la Berlin, fiind în divorț și plin de datorii, își omori nevasta împușcând-o și apoi se sinucise.

Contele Zeppelin construiește un hidroaeroplan pentru a trece peste Atlantic. Atelierele Zeppelin dela Friedrichshafen sunt ocupate cu construirea unui hidroaeroplan, ce va concura la premiul Daily Mail, pentru traversarea Atlanticului.

Inginerii contelei Zeppelin pun toate speranțele în realizarea acestui proiect și făgăduiesc să facă la anul viitor experiențe de trecere a oceanului.

Debut și retragere. La teatrul Sarah Bernhardt se dedea zilele trecute o reprezentatie în scop filantropic cu triumfala comedie Triplepatte a lui Tristan Bernard.

Pentru ca să atragă mai multă lume și să poată urca prețurile, direcția a cerut spiritului autor să mai scrie ceva.

Bernard a fost și mai filantrop decât se credea; a scris o comedie într'un act și s'a oferit s'o interpreteze el, — care n'a mai jucat niciodată, împreună cu Sarah Bernhardt.

Și atunci parizienii s'au pomenit cu următorul afiș:

„Reprezentatie de debut și de retragere a lui Tristan Bernard”.

Vă închipuiți cât s'a ris și cât s'a dat fuga la teatru.

Roentgenizarea lui Gorki. Marele scriitor rus Maxim Gorki, care s'a întors acasă din insula Capri, unde și-a petrecut cea mai mare parte a proscrisiei sale, a dat de curând publicității o scrisoare prin care arată că în urma tratamentului drului Manuchin cu razele X se simte regenerat și oare-cum în afară de primejdia tuberculozei.

În anii săi de muncă trudnică și de amărăciune pentru pâinea cea de toate zilele, în anii de vagabondaj și mizerie, Maxim Gorki a fost cândva într'o stațiune de căl ferate, treigher, — salahor. De multe ori muncia din greu până după miezul nopții, încărcând sau descărcând mărfurile din vagoane.

În amintirile sale Gorki ne arată cum în tovărășia marelui cântăreț Șaliapin, într'o noapte ploioasă de toamnă a descărcat vagoane întregi cu saci de făină. În noaptea aceea Gorki topit de muncă a adormit pe sacii pe care i-a descărcat și de atunci s'a ales cu tuberculoza, care s'a ivit mai târziu și care l'a determinat la o îngrijită căutare.

Scrisoarea pe care o publică astăzi marele poet rus în „Rusgœ Slovo” ne arată că tratamentul doctorului Manuchin i-a fost de folos.

Medicii au constatat scrie Gorki, că plămânul drept

era atins în partea lui superioară de tuberculoză în stadiul al II-lea, iar plămânul meu stâng în I-lul stadiu. Expectoram foarte multă spută în care analiza bacteriologică găsea o cantitate enormă de bacilli ai tuberculozei. Am tușit deseori sânge, asudam noaptea, mă simțeam foarte slab, și în fiecare toamnă și primăvară procesul din plămâni se agrava. În August 1913 când mă simțeam foarte rău, a venit la Capri doctorul I. Manuchin și făcându-mi cunoștință mi-a vorbit de noul său metod de vindecare neascunzându-mi că metodelui său nu-l aplicase decât la doi bolnavi. I-am propus să mă examineze și dacă voia să mă și trateze. El a acceptat. După prima roentgenizare a spinei mele în câteva zile m'am simțit destul de bine. După o lună a dispărut tusa, temperatura înaltă și noaptea nu mai asudam. Până în Decembrie 1913 mi-au fost făcute patru roentgenizări și în acest period m'am îngrășat cu 12 kil.

Acum mă găsesc foarte bine, pot spune mă simt sănătos deși trăiesc în Petersburg și nu urmez nici unul din regimurile la care am fost supus înainte.

Mulți din corespondenții mei mă întrebă: nu produce roentgenizarea dureri sau vre-o stare de excitație nervoasă? Eu n'am simțit nimic.

Sunt întrebat relativ la doza de raze X necesare tratamentului. La întrebarea aceasta nu pot răspunde, dar știu că mărimea ei joacă un rol foarte mare în această metodă de vindecare”.

Doctorul Manuchin care a regeneart pe marele scriitor rus, își continuă experiența roentgenizării într'un sanatoriu de tuberculoși din Crimeea.

Indreptare. Într'un număr recent al ziarului nostru în știrea despre concertul dela Timișoara s'a strecurat o greșeală întrucât doșoara *Hortensia Haneș* nu este absolventă, ci elevă a conservatorului din Viena.

30 de ani închisoare pentru o sărutare. La Los Angelo un negru a fost condamnat la 30 ani de închisoare pentru că îmbrățișase și sărutase o albă. Dar se vede că judecătorii recunosc chiar ei grozăvia pedepsei, cari au de gând să ceară președintelui anularea pedepsei.

Cadavru găsit în tren. Într'un vagon de clasa II al trenului de T.-Severin s'a găsit eric cadavrul croitorului craiovean Nathan Divi, care se înmorcea din străinătate unde i se făcuse o operație.

Suffrageta Sylvia Pankhurst în Budapesta. Feministele din Budapesta vor avea în zilele apropiate un interesant oaspe. Sylvia Pankhurst conducătoarea societății suffragetelor londoneze, va sosi Miercuri la Budapesta, unde va ținea o conferință despre mișcarea femeilor engleze și despre alte mirunății ale acelor femei. Sylvia Pankhurst are deja la activul ei, un șgomotos renume. Ea a fost condamnată la trei luni temniță pentru că insultase pe ministrul Churchill. Acesta a fost începutul osândelor ei, cari au urmat repede una după alta, cari de cari mai ciudate.

Ea va veni deci la Budapesta cu tot renumele ei șgomotos. Nici că afla o capitală mai caraghioasă și mai istorică!!

AVIZ CĂTRE PUBLICUL ROMÂN. Cunoșcând multele lipsuri ale poporului nostru dela sate, am deschis în Budapesta un *Birou de informații* ca în felul acesta să stau în ajutorul publicului român în ori care afacere ce se ține de Budapesta.

Dau informații referitor la rugărilor înaintate ministerului ori Curiei. Urgitez rezolvarea lor și rog rezolvare favorabilă. Mijlocesc împrumuturi ieftine pe amortizare și vânzări de moșii și păduri.

Cine vrea să-și cumpere locomobile, motoare, moară, mașini de îmblătit mănate cu locomobil, cu motor, cu cai ori cu mâna, mașini de sămănat grâu, de cosit grâu, ori iarbă, pentru adunarea fânului ori despoierea cucuruzului, pluguri etc. să îmi scrie mie căci gratuit îi recomand fabrici de unde își poate cumpăra toate aceste pe rate și cu prețuri mai ieftine ca la agenturi jidovești. Scopul meu este ca țaranul român să-și cumpere marfă

bună din mâna primă și cu garanță mare. Să vă feriți de firme cari nu sunt fabrici. Să vă feriți de agenți jidovi căci vă înșeală.

Vă recomand o invenție nouă: o morișcă cu 2 petri și sită mănată cu mâna care face 100 kg. făină la zi. Prețul e 320 cor. pe rate.

La dorință trimit gratuit planuri de mori și catalog ilustrat despre toate recvizitele economice.

Cu stimă:

Ne 2036—15

L. OLARIU

Budapest, II., Margit-körut 11.

x Minge pentru football, ghete pentru fotbal, lopiți pentru tenis, minge și jucării, asortiment bogat și foarte ieftin la firma *Hegedüs Gyula, Arad, bulev. Andrássy nr. 16. Telefon 506.* (He 1891).

x Noutăți de primăvară, pălării elegante, cravate, ciorapi, albituri pentru bărbați, batiste pentru buzunar, rocuri de gumă, căciuli pentru călătorie și bogat asortiment de tot felul de articoli de modă pentru băeți, cu prețuri foarte ieftine în prăvălia de modă pentru bărbați „Chic” Arad, bulev. Andrássy nr. 15.

x Am onoare a aduce la cunoștință m. st. Doamne, că au sosit pălăriile după cea mai nouă modă. Transformările le execut în timp de două ore. Cerând sprijinul binevoitor a m. st. Doamne, semnez cu stimă: **Iulia Roman.** Arad, Deák-Ferencz u. 2. (Ro 1976—6)

x În atențiunea bolnavilor! Baisamul *Mittelmann* pentru stomac incetează în scurtă vreme lipsa de apetit, incuierea scaunului, durerile de cap, cărceii de stomac, arderea de stomac, apoi tot felul de boale de intestine, luând de 3-ori la zi, înainte de mâncare, câte-o lingură cafea. Prețul 2 coroane. Pregătește și expediază: **Eugen Mittelmann, farmacie la „Leul de aur” în Ungvár, str. Nagyhid-u.** (Mi 1621)

x **Nadler és Dr. Schönfeld** fabrică de orloage pentru turnuri, *Budapesta VIII. Prater 9.* O recomandăm în atenția On. public cetilor. Această firmă, după cum suntem informați livrează cele mai perfecte orloage pentru turnuri, cu preț redus bisericilor și comunelor. Trimite om de specialitate pentru luarea măsurilor necesare pe cheltuiala proprie. Ia garanție pentru orloagele liferate. Lămuriri și catalog trimite gratuit celor ce se refer la acest anunt din ziarul nostru. (N 42)

AVIZ.

Aducem la cunoștința on. public că mulțumitele publice numai pe lângă taxă se pot publica și costă de fiecare șlr cules 20 fileri. **ADMINISTRAȚIA ZIARULUI.**

Cronica școlară.

Competințele învățătorilor dela școlile confessionale și comunale.

Ministrul de culte și instrucțiune publică, **Béla Jankovich** într'o ordinațiune dată mai de mult a stabilit toate cazurile, în cari susținătorii de școli pot urca competențele de salar ale învățătorilor în raport cu competențele învățătorilor de stat. Ministrul întregeste acum dispozițiile acelei ordinațiuni cu următoarele:

Susținătorii de școli, urcând din puterile lor salarul învățătorilor, cari au ajutor de stat, în proporție cu salarele învățătorilor de stat, nu pot socoti în anii de seviciu (fără reducerea ajutorului de stat) și anii serviți până în 1 Octombrie 1913, deoarece deoparte în bazaa paragrafului 7 al articolului de lege XVI din 1913

Să nu primiți altfel de lampă decât lampe veritabile cu fir **TUNGSRAM.** Fabricație din patrie. Feriți-vă de imitațiuni!

anii de serviciu ai învățătorilor dela școlile confesionale și comunale se pot socoti numai începând dela 1 Octombrie 1913, iar, de altă parte, în baza paragrafului 9 al articolului de lege XV din 1913, anii de serviciu ai acelor învățători cari au trecut dela o școală confesională sau comună în serviciu de stat, se socotesc iarăși numai dela termenul amintit.

Procedura unor susținători de școli, cari cu prilejul urcării salarelor învățătorilor dela școlile lor, în proporție cu salarele învățătorilor de stat au socotit în anii de serviciu și anii serviți înainte de 1 Octombrie 1913, va avea ca urmare reducerea ajutorului de stat dat ca întregire de salar, pentru că altcum salarele întregite cu ajutorul de stat ale învățătorilor comunali ori confesionali ar fi mai mari decât salarele acelor cari dela o școală confesională sau comună au trecut la școală de stat, ceea ce e în contra dispozițiilor respective ale paragrafului 28 al articolului de lege XVI din 1913. Acest paragraf de acum le dă susținătorilor de școli posibilitatea ca pe învățătorii confesionali resp. comunali să-i poată recompensa pentru anii serviți până la 1 Octombrie 1913, cari ani nu pot fi luați în considerare la urcarea salariului, pîntr'un adaos personal dela 200 până la 600 cor.

Privitor la competențele de locuință sau grădină ale învățătorilor dela școlile confesionale și comunale ministrul de instrucție dă comitetelor administrative următoarele directive:

1. Scoțându-se din vigoare cele 4 alineate dela început ale paragrafului 2 a articolului de lege XXVII din 1907, trebuie să se asigure locuința sau banii pentru locuință, conform articolului de lege XVI din 1913 și pentru învățătorii și învățătoarele aplicați la școlile cu mai multe puteri didactice, o abatere dela aceasta nu poate avea loc. 2. Dacă locuința dată în natură corespunde cerințelor legale, dar când s'a făcut consemnarea venitului învățătoresc a fost prețuită în sumă mai mică decât suma stabilită în lege pentru locuință, învățătorul are drept să pretindă diferența. 3. Stabilind paragraful 17 al articolului de lege XVI din 1913 mărirea chiriilor locuințelor, învățătoresci numai pentru viitor, locuințele învățătoresci deja existente nu vor putea fi excepționate, dacă mărirea lor corespunde numărului prescris de regulamentului respectivului comitat. 4. În baza articolului de lege XVI din 1913 au drept la grădină sau la suma de răscumpărare a grădinei numai acei învățători, cari primesc locuința în natură, iar nu și acei cari primesc bani pentru locuință. 5. Acelor învățători, cărora susținătorii de școală le-a asigurat afară de banii de locuință și grădină sau o sumă de răscumpărare pentru aceasta, după termenul în care a intrat în vigoare articolul de lege XXVII din 1913, nu li se mai poate detrage această competență, pentru că aceasta este un drept câștigat al lor; dar în cazul când în respectivul post va urma un alt învățător, acesta ca urmaș nu mai poate ridica nici un drept la competența de grădină.

ECONOMIA

Adunarea generală a „Arieșanei”.

În 27 a. l. tr. și-a ținut în Turda institutul de credit și economii „Arieșana” a XXVII-a adunare generală — în sala palatului institutului, a cărui fundament l-a fost pus regretatul prim president direcțional de pie memorie Dr. Ioan Rațiu.

Adunarea a fost condusă de prezidentul direcțional d. Iuliu Bărdossy, care de 15 ani funcționează în asta calitate; în vorbirea sa de deschidere avântată a enumerat stările dezastruoase ce au bătut țara, lipsa cea mare de numărari, cari s'au concentrat în războiul din Balcanul apropiat, terminându-se cu pacea încheiată în regatul vecin cu întreprinderea și conducerea unui compatriot al nostru, Cu încheierea păcii și cu ameliorarea stărilor economice agrare putem spera, că anul curent va fi mai favorabil pentru băncile noastre.

De notari ai adunării fură designați din partea prezidentului contabilul Iacob Trif și casa-

rul băncii Alexandru Gaiu, iar verificătorii acționarilor Iuliu Vlăduț, Iuliu Iliam și Sarnoșă Roșozan.

După bilanțul publicat institutul are un capital de acțiuni 300.000 cor. fondurile de rezervă au ajuns ca suma notaveră de 167.740.60 fil. iar cu votarea rezervelor prin adunarea generală de 6786.03 fil. au ajuns la suma de 174.526.63 fil. trecând rezervele peste jumătatea capitalului original, din ea se poate conchide cu siguranță, că în vre-o câțiva ani acționarii vor putea primi dividende frumoase; revireământul anual a fost peste 8 milioane, ceea ce într'un an așa de nefavorabil se poate zice e o sumă considerabilă; — pe baza raportului comitetului de supraveghiere oetă de protopopul Arieșului Gavrilă Popu — adunarea a dat absolutoriul direcțiunii și comitetului de reviziune, — împărțind între acționari din venitul curat de 28.447.39 fil. o dividendă de 6% care se poate ridica imediat după adunarea generală.

Din cele 8% votate din partea adunării generale în sumă de 1344.43 fil. pentru scopuri de binefacere direcțiunea a distribuit în favorul augmentării fundațiunii sale jubilară pentru învățăceii de meserii 200 cor., fundațiunii Simeon Pop tot cu aceasta menire 50 cor.

Pentru fondul cultural arhidiecezan din Blaj rata a V-a și 1/2 % 125 cor. pentru școala elementară română gr.-cat. din Turda — intru cât s'ar înstăui o a II-a putere didactică — pentru întregirea salariului docental 500 cor., pentru masa studenților academici români din Cluj 50 cor., pentru masa studenților dela gimnaziul sup. român gr.-cat. din Blaj 50 cor. pentru reuniunea de lectură a femeilor române din Turda 20 cor. pentru ajutorarea alienaților însănoșaji din Sibiu 5 cor., pentru surdo-muții din Cluj 5 cor. pentru edificarea școlii sup. comerciale române gr.-ort. din Brașov 100 cor. pentru procurarea manualelor pe seama elevilor mizeri dela școlile populare române gr.-cat. din districtul protopopesc al Turzei 100 cor., pentru catehetul gr.-cat. al învățăceilor români de meserie din Turda 30 cor., pentru ajutorarea școlilor române din Ocoliușul mare 15 c., Prosteamare 10 cor. și Zsiroskut 5 cor., în urmă din suma concrezută directorului executiv pentru a fi împărțită în decursul anului 1914 s'a dat pentru augmentarea fundațiunii Iuliu Bărdossy constituită pentru premiarea și ajutorarea elevilor dela școala română gr.-cat. din Turda 20 coroane.

Sortindu-se 2 membri din direcțiune conform dispozițiunilor §-lui 32 ale statutelor foștii membri vechi Iuliu Bărdossy și Grigoriu Pop s'au reales cu aclamațiune pe un ciclu nou de 5 ani, iar în locul membrului abzis Nicolau P. Rațiu s'a ales tot cu aclamațiune avocatul din localitate d. Augustin Rațiu.

În urmă s'au reales cu aclamațiune membrii de până acum ai comitetului de supraveghiere: Gabriel Pop, protopopul Arieșului, Iosif Lissai, sefcontabilul Albinei, Dr. Ioan Oltean avocat, Bölöni István, director școlar și Ignat Borza, proprietar.

Raport.

Bibliografie.

Am primit la redacție: *Raportul general al comitetului „Asociațiunii pentru sprijinirea învățăceilor și sodalilor români meseriași din Brașov, despre gestiunea anului 1913 prezentat adunării generale din 12 April st. n. ținută în localul „Asociațiunii” Brașov. Strada Orfanilor Nr. 3 Brașov. Tipogr. A. Mureșianu Braniște et. comp.*

Corneliu Casassovici inginer de arte și manufacturi: *Chestia zăhărului în România*. Cu o prefață de A. C. Cuza prof. universitar. Tipografia „Viitorul” Elie Angelescu. 1914. Prețul lei 1.50. Depozit general: Librăria A. A. Stănculescu. B-dul Elisabeta Nr. 5. București.

În „Biblioteca pentru toți” a apărut: *Gh. Tutoveanu: Albastru. — Poezii. — A doua ediție. Prețul 30 bani.*

Redactor responsabil: Constantin Savu.

AVIZ.

Pentru de a face cunoscute în cercuri cât mai largi produsele societății noastre, oferim on. public rachiu de prune — în vederea sărbătorilor apropiate — în preț excepțional de ieftin.

18%	...	dela 49 flori.
20%	...	" 55 "
22%	...	" 59 "
25%	...	" 69 "
28%	...	" 81 "

Rachiul prefript și de coarne, drojdii cu prețuri foarte moderate.

Mustre se trimit pentru 40 fileri în mărci postale.

„PRUNA”

societate pe acții industrială și comercială în Marosillye.

(Pu 2033)

ANUNȚ.

Caut un cumpărător pentru o casă, în care se ține birt și dughian, constatătoare și din multe chilii de locuit, precum și din magazini, șopru, grajd, curte și grădină.

Casa e pusă la loc coresponsător pentru afacerea de comerț în strada principală între două sate bine situate.

Prețul este moderat.

Ceice doresc a se informa mai de aproape să se adreseze proprietarului: **IOAN BORHESOU**, neguțător în **Öbörlovény** p. u. Perebő (com. C.-Soverin). (Bo 2032)

Mag. Pharm.

Caut un asistent diplomat cu practică bună pe 15 Mai a. c.

Salariu lunar 180—200 cor. și locuință.

Post stabil și condițiuni favorabile.

DIONISIE NEGRU

farmacist, Resiozabánya.

(No 2020)

„Chansonette”!

Compozițiune minunată pentru violină cu acompagniament a apărut acum. Prețul 1.70 cor. Comenzile sunt a se trimite compozitorului **MICHAEL MUNTEANU**, Budapest, VI, Király-u. 28 III. 60.

(Mu 2012)

1 teglă cremă americană veritabilă	cor. 1.50
1 cutie pudră americană veritabilă	cor. 1.80
1 cutie săpun american veritabil	cor. 1.—
1 sticlă spirt petrolin Jenkey pentru păr	cor. 2.50
1 sticlă apă Pyrethol Jenkey pentru gură	cor. 1.50
1 sticlă picură americană veritabilă pentru dinți	cor. 1.—
1 sticlă ulei de stucă fără gust	cor. 2.—
1 sticlă spirt pentru rouă	cor. 2.—

Comenzile din provincie se execută prompt.

HARSÁNYI KÁROLY,

farmacie în „Ingerul pășitor” („Órangyal”).

Budapesta, VII., str. Zsiglő u. 18.
(E 1886—10)

(Ke 1719)

Sursa de cumpărare a

ultoilor lemnoase cu rădăcini

Berlandieri, —

Riparia Teleki

și alte soiuri de ultoi netezi
și mlădițe cu rădăcină, — laTeleki Zsigmond, școală de vio în VILÁNY
(com Baranya).

Cereți marele nostru prețurient ilustrat.

È în interesul fiecăruia

că înainte de a-și cumpăra țesătură de sârmă, țesătură pentru garduri site și matrate de sârmă de oțel, să ceară prospect dela singurul preparator de lucrări de sârmă

Fischer Testvérek

fabrică de țesătură de sârmă și țesătură pentru garduri

Arad, József-főherceg nr. 8.

(vis-a-vis de biserică evang.). Vă veți convinge că aici veți putea cumpăra cele mai bune și mai ieftine țesături de sârmă. Fabrica: str.

Kossuth nr. 45.

(Fl 1866—25)

Bătăturile,

scortocenia pielei, urciilor de pe mâni și din față încetează în decurs de 1 și dacă folosiți

„CANNABIN“

1 sticlă 1 cor., francată
1 corană 40 fl., 3 sticle
franco 3 cor. De vânzare

la farmacia TÖRÖK, Budapesta, Király-u. 12 și la preparator: Dr. E. FLESCHE, farmacia la „CORDANĂ“ la Győr.

Lucrări

de acoperire cu țigle și ardesie

cu garanție pe un an, cu prețuri convenabile și în mod specializat execută

Rácz György

maestru de acoperit cu țigle și ardesie

Arad, str. Mikes Kelemen nr. 17.

La dorință merg la fața locului atât în provincie cât și în localitate.

(Ra 1978)

Pentru sezonul de Paști și Rusalii!

Recomand depozitul meu bogat asortat în PALĂRII de păști, de pale, panama, florentine ș. a. CHIPURI de mătasă, ștofa, șeviot și luster, ALBITURI, gulere, mansete și batiste, cravate, bretele și jertole, UMBRELE și pliere, PORTMONEIE și tabachere, GHETE în chevraux, chevrett și box, MĂNUȘI de piele, glaci, sued și ață, colorii solide, în lazon modern și exclusiv fabricate de rangul prim ș. a. Borsalino, Ita, Pfickel, Cooperativa, Pichler, Bossel și Böhm, — Ioss & Löwenstein — Lichtmann și Mannheim etc. desfacere în engros și detalii dela calitate cea mai bună până la cea mai bună pe lângă prețuri moderate și strict fixate. Rog sprijinul onorabil public român în deprinderea mea, semnez

Cu deosebită stimă: (Ba 1918—19)

Joan Balint „János“

șef de atelier de modă pentru domni și doamne

Timișoara-Fabrică. — (Platul orașului).

SPRIJINIȚI MESERIAȘII ROMÂNII

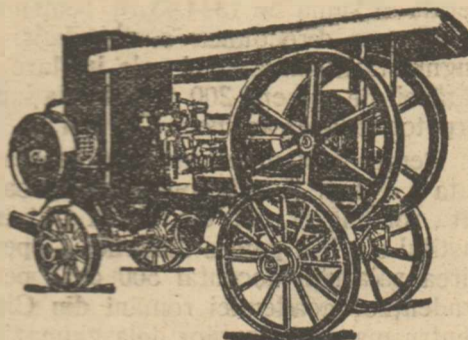
Justin Ardelean

legător de cărți

Arad, Weitzer-János-u. 13.

Atelier mai bine aranjat în Arad pentru compactarea Evangheliilor și a altor cărți bisericești, cărți de legi, matricule, albumuri, măști, protocoale și totfelul de lucrări aparținătoare de bransa aceasta. (A 1692)

Fabrică le motoare cu gaz în Drezda soc. pe acții mai înainte Moritz Hille.

Cea mai veche și mai mare fabrică de motoare cu gaz în germania-centrală.

Agentură principală: KALMÁR ERNŐ, mașinist diplomat BUDAPEST, VI, Podmaniczky-u. 4. Telefon 22-76.

Motoare în orice mărime. — Motoare cu benzină, gaz, petrolu, oleu brut, gaz terestru, Diesel și absorbitoare. Prospeete și trimiterea inginerului la fața locului gratis. (Ke 1592)

Prima fabrică de trăsuri, cu instalațiuni de mașini este a lui

Kovács István

Temesvár-Józsefváros, str. Fröbel nr. 58.

(Casa proprie).

fabricant de trăsuri și autocaroserie, furnizorul postelor reg. ung. și mehanizmele militare. — Mare depozit permanent de totfelul de trăsuri și calose noi și folosite. — Atelier de reparatură. — Atelier de fărârie, rotarie și de lustruit. (Ke 1923)

Ceasornice, Bijuterii, Gramofone, Plăci.

Chiar și pentru plățiri în rate.

Ceasornice „Strapa“, dela 5 cor. în sus, înale-litro 80 filleri. Lunar nou recepții de plăci. Mare magazin de articuli pentru sport și lampo electrice pentru buzunari! Pentru ceasornicele și gramofonele noi se dă garanție de 18 ani, iar pentru reparație o garanție de 5 ani. Atelier de reparare pentru ceasornice, bijuterii, gramofone. Schimb de aur și argint zdrobit. Tóth József. Cronometru și orologier artistic, Szeged (Szeged) Dugonics-tér Nr. 11. Numeroase scrisori de recunoștință. Profesori iluștrati gratis. Permanent nouități de plăci românești.

Te 1258

FELICIAN PAPP

DENTIST DIPLOMAT

Șimleul-Silvaniei

(Szilágyosmlyó),

Arany János-utca 1.

Execută coroane de aur și platină, șiruri complete de dinți în cauciuc și celuloză, apoi dinți artificiali fără de pod și cari nu se scot din gură, foarte potriviți pentru a putea mânca pe ei și cari înlocuesc deplin dinții naturali. Vindecă dinți și rădăcini bolnave, execută plombare de rădăcini cu aur, platină, argint, porțelan și cu cei mai noi dinți. Stelle cari pot fi schimbați, și cari se potrivesc și la poduri cari nu se scot din gură. Po 1802—15

RĂMĂȘIȚE

DE STOFE

Le 1942

cari s'au aglomerat în magazinul meu, le vând sub preț, cu o reducere colosală. Aceste rămășițe de stofe sunt suficiente pentru haine întregi p. bărbați, pantaloni, paletone, costume pentru femei, jupoane etc.

Cereți mostre de rămășițe din stofe pentru BĂRBAȚI și FEMEI.

și le veți primi gratis și franco dela:

KARL KASPER
fabrică de stofe INSBRUK, 402.

Szegő Ferencz

és Társa

gépkereskedelmi vállalata

BUDAPEST,

V. Szabadság-tér 17.

(Tőzsdepalota).

Agentia principală în Ungaria a fabricii de motoare sistem „Teco“ a firmei Tobler et Co. din Berlin. Motor cu benzină, excelent cu patru păcle fără ventil.

Cele mai noi stabilimente de motoare pentru absorbirea gazurilor și motoare-Diesel.

Garanția cea mai mare. Condițiuni favorabile de plată. Cereți catalog.

Se 1822

Reparator-ul lui KRIEGNER

are efect sigur contra reumel, — podagrei, — ischiasului, — junghiturilor, — sfâșieturilor durerilor de spate, etc.

De decenii acesta s'a dovedit un medicament încercat de un efect neîntrecut și, că el a ajutat câtorva mii de oameni, asta o dovedeste numărul extraordinar de mare al scrisorilor de recunoștință și mulțumită.

În spitalul Rókus făcându-se încercări în 132 de cazuri, în 126 cazuri s'a obținut o vindecare deplină. 1 sticlă mică de Reparatör a lui Krieger 1 cor., 1 sticlă mare 2 cor.; de vânzare în farmacie, dar fiindcă sunt și falsificări, e mai bine a se comanda cu poșta per ramburs 5 sticle 5 cor., sau 3 sticle mari 6 cor. franco exclusiv dela preparator:

Farmacia KRIEGNER

BUDAPESTA, Kálvin-tér. — Le 1772

Radó Gyula

prăvălie de confecțiuni
pentru dame în ARAD.

!

Noutăți în

COSTUME

din cottelen, pepita și alte stoffe
la modă cu cel mai bun croi,
acum dela 35 cor. în sus.

!

JACHETE

după moda cea mai nouă.

Jachete scurte,

Capoate de sport,

Jachete de mătasă,

Capoate albe,

Pardesiuri pentru copil,

Haine pentru fetițe,

Talii,

Halate,

Fuste,

Mantale de lister și gumă

în asortiment extraordinar.

!

Bluze și haine de doliu.

Prețuri fixe!   Telefon: 238.

(Ra 1995)

Prăvălie de cafea și ceai

la

„Regele cafelei”

Kávėkirály-hoz
ARAD, strada Forray.

▼▼

**Cea mai modernă prăji-
torie electrică de cafea.**

Ținând seamă de exigențele on. public,
ne-am asortat așa fel, ca orice soi de cafea
bruto, în cantitate oricât de mică, la dorință o
prăjim în decurs de 10 minute.

Specialități de cafea:

Soiurile de cafea amintite mai jos sunt
cele mai bune dintre toate celelalte soiuri
de cafea.

Orice miros și putere, ce fac cafeaua
plăcută, le au aceste soiuri. Recomandăm
aceste cele mai bune cafele iubitorilor
de cafea.

Cafea padang, din india ostică. Are boaba
lată, turtită, culoare nobilă,
se prăjește admirabil. Are miros foarte
bun și fin. ¼ klgr. cor. 1'10.

Cafea Corog, din India. Calitate tare, exce-
lentă, foarte căutată mai ales în
Anglia și la noi. În patria noastră se vinde
sub numirea de „CUBA” ¼ klgr. 1 cor.

Arab Mocca, din Arabia. Are boaba mărunță.
La mixtură de cafea neagră
e indispensabilă. Prăjirea trebuie să se
facă cu multă grijă. ¼ klgr. cor. 1'05.

Java-aur. Cafea moale, miros și aromă exce-
lentă. E cea mai fină între cafelele
galbene. ¼ klgr. cor. 1'05.

Molió-Ardió, din India-posterioră. E de ca-
litate excelentă. Se prăjește ex-
celent și are toate calitățile unei cafele
excelente. ¼ klgr. 1 cor.

Cafea-Ceylon. Are boaba grea, ca oțelul
foarte tare. Se prăjește ex-
celent. ¼ klgr. 95 fil.

Asortiment și de alte foarte nu-
meroase soiuri ieftine de cafea.

Vo 2014

Fiecine

are deja cunoștință!

că cele mai bune și mai ieftine

parfumerii și stropitoare de Paști

se pot procura dela

Drogheria Centrală

Vas Sándor és Társa

Arad, Bulev. Andrássy.

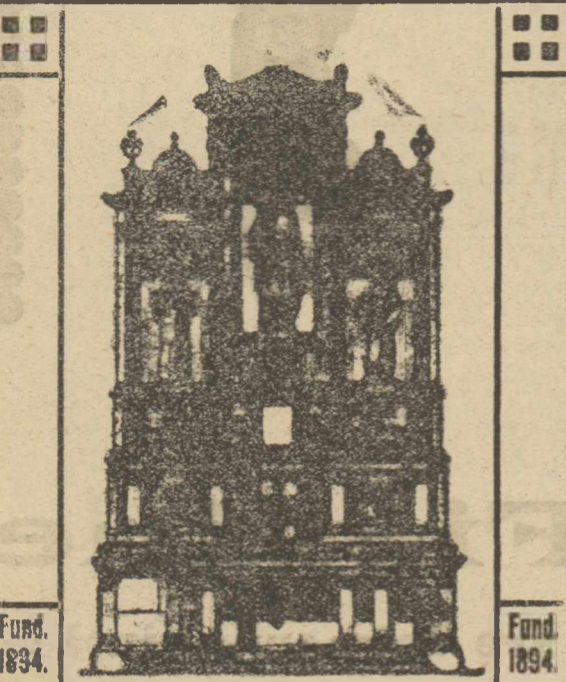
Va 1998

STRIZS ISTVÁN

Industria artistică și constructor de altare, atelier artistic pentru aranjamente bisericesti

Isaszeg, Budapest mellet.

Fund.
1894.Fund.
1894.

Execută în orice stil, altare moderne, iconostasiuri, peșteri-Lourdes, s. mormânt, fântâni pentru botez și amvonuri, statue sfinte, icoane pentru drumuri, din lemn și teracotă, petre, sacristii, candelabre, felinare și tofelul de lucrări de metal. Haine bisericesti, prapori, broderii artistice-bisericesti de aur și mătăsă; renovări de biserici, picturi, repararea și aurirea altarelor, pictarea altarelor și a tofelului de icoane. Proiecte și deseneuri prospecte gratis. Mergerea la fața locului pe cheltuzala proprie. (S 1303)

No 152

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote. — Fabrica de scaune de fier pentru clopote alui

ANTONIU NOVOTNY, TIMIȘOARA-FABRIC.

Se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, precum la turnarea de nouă a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe garanție de mai mulți ani, provăzute cu ajustări de fier bătut, construite spre a le întoarce în ușurință în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură fiind astfel scutite de crepare. — Sunt recomandate cu deosebire CLOPOTELE GAURITE, de dânsul inventate și premiate în mai multe rânduri, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura S și au un ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrare mai voluminoasă decât cele de sistem vechiu, astfel că un clopot patentat de 337 klg. este egal în ton cu un clopot de 461 kilograme patentat după sistemul vechiu. — Se mai recomandă spre facerea scaunelor de fier bătut, de sinestătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fier bătut — ca și spre turnarea de toace de metal. — Prețuri-curențe ilustrate trimit gratuit.

DR. JULIUS VON SIMON

Operator, medic-șef al casei județane de bolnavi ambulator pentru bolnavi privați

Timișoara-Elisabetin (Temesvár-Erzsébetváros) Huyadi-ut 6., et. I.

Ordinări chirurgice pentru boale de urechi, de nas, de gât și boale femeiești.

Tratament ambulator pentru boale chirurgicale, vizitațiuni cu raze Röntgen, tratament spec. cu Röntgen, galvanizațiune-electrolyse,

Si 1593

— — masaj vibratio-electric. — —

La dorință stau la dispoziție camere confortabile pentru bolnavi.

În urma aranjamentului perfect e posibilă orice operațiune.

Alifă „Măgnás” p. față:

singurul mijloc cosmetic novătmător, contra agrăbunțelor, despoierii pielii, petelor din față, crepării pielii, roșeații și contra tuturor boalelor de piele. După întrebuințarea unei singure tegle dispar sbărciturile feței. Prețul 1 tegle 1 cor. 50 fl. Pudră „Măgnás” (în 3 cutii) 1 cutie 1 cor. 50 fl. Săpun „Măgnás” 1 cor. 20 fl.

Cosmetic „Măgnás” pentru mâni:

foarte folositor pentru catifelarea mânilor roșii, degerate, crepate, aspre și sbărcite. E de prisos a se mai întrebuința glicerina și vaselină, deoarece efectul cosmeticului „Măgnás” e sigur și acest cosmetic poate fi întrebuințat și ziua. — Prețul 90 fl.

„Anti-pertussin”:

mijloc excelent contra tusei și răgușelii, respirației grele, catarului, tusei măgărești la copil. — Prețul 1 cor. 50 fl.

Spirt „Prima”:

mijloc excelent contra reumei și podagrei, durerii de cap și de dinți. După 1—2 întrebuințări are efect sigur. — Prețul 1 sticlă mari 1.50 fl.

Spirt „Cappilloform”:

singurul mijloc excelent contra căderii Părului. — Prețul 1 cor. 50 fl.

„Deutoform” apă pentru gură:

cel mai bun mijloc contra mirosului rău de gură și pentru împedecarea stricării dinților. — Prețul 1 cor. 50 fl.

Balsam de Ardeal pentru stomac:

mijloc excelent contra durerilor de stomac, lipsei de apetit, inculerii scaunului, stomacului stricat și boalelor de stomac. — Prețul 1.50 fl.

Vopsitor pentru păr:

în culoarea neagră, întunecată și brună deschisă, mijloc excelent și durabil, nu murdărește albiturile de pat. — Prețul 5 cor.

Regenerator pentru păr:

redă părului cărunț culoarea originală. — Prețul 1 cor. 20 fl.

Contra ciurmei de porci:

precum și în contra tuturor boalelor porcilor, cel mai excelent medicament, recomandat de către medici, este praful de Ardeal pentru porci. — Prețul unei cutii mari 1 cor., o cutie mică 50 fl. O singură întrebuințare a prafului de Ardeal pentru gălățe încetează perirea gălăților. — Prețul 1 cor.

Hyppnonervin:

singurul mijloc sigur și probat contra nervozității și a insomniei. Prețul 3 cor. — Teate medicamentele mai sus amintite se află de vânzare și se pot comanda numai la farmacia lui

KELEMEN SÁNDOR ZILAH. Vă păziți de imitații!

FUND. IN A. 1836. DISTINS LA NUMEROASE EXPOZIȚII.

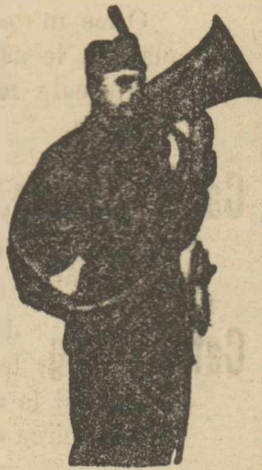
Horn Lajos, APATIN (Bácska).

Liferantul armatei regale române. Cea mai veche fabrică de instrumente muzicale în Ungaria.

Oferă renumitele și excelente specialități de instrumente muzicale, după sistemul vienez, și anume: instrumente de aramă, — de lemn, — de suflat, apoi excelente instrumente de levit și — cu arc, precum și părți de ale acestor instrumente. Garantex pentru încercare bună și conștiințioasă, și mai ales pentru sunet curat.

Violin de școală dela 6 cor. în sus, în orice preț. Asortiment foarte bogat în gramofone. — Condiții favorabile de plătere. — Reparaturi se execută ieftin și cu specialitate. — Prețuri gratis. —

Corespondență în limbile maghiară, germană și sârbă.

(No 1882)

FRANZ SEEMANN

ceasornicar, prăvălie de oroloage

Sibiu-Nagyszeben, str. Turnului (Saggasse) 80.

Oferă on. public din localitate și provincă prăvălia sa de

ceasuri și bijuterii,

unde pentru cele mai ieftine prețuri se pot procura ceasuri de buzunar, de perete și sculătoare precum și tofelul de bijuterii și inele de logodnă.

Reparaturile se execută cu specialitate.

Pentru ceasurile cumpărate și reparate la mine ofer garanție.

(No 1588)

MADAMES

NEUSTADT és HERZOG

salon de specialități de corsete franceze și engleze.

ARAD, strada Salacz nrul 1.

Pravălie principală: Bupapestă, Belváros, Bécsi-u. 9. Telefon 164.

CORSETUL IDEAL.**Le model, „Non plus ultra”. SENZAȚIA SEZONULUI DIN AST AN IN PARIS.**

Am onoare a aduce la cunoștința on. mușterii din Arad și provincie că am reușit să câștigăm din Paris cel mai nou corset Model, care este senzația sezonului din anul acesta. Acest corset este până acum cel mai perfect și întrece orice modeluri de până acum. In urma arcuirei f ne face spetele **svelt**, șoldurilor și pulpelor le dă o formă oablă, prin ce întreg corpul primește o formă **sveltă**. Nu strânge abdomenul spre stomac, ca celelalte corsete (deci nu-l face mai gros), ci lasă fiecare parte a corpului la locul său natural, așa că întrebuițarea acestui corset împrumută corpului forma cea mai ideală.

Mai încolo, executăm totfelul de corsete fără oase de pește, corsete pentru sport, pentru șolduri și pentru abdomen.

Corsete gata în orice preț. In provință trimitem cu plăcere explicații, pentru luarea măsurii. Firma noastră execută numai corsete de primul rang. Lucrul nostru este recunoscut de bun în toată țara.

Rugând și pe mai departe binevoitorul sprijin al on. public românesc semnez cu distinsă stimă

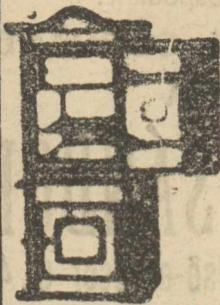
(No 1986-5)

Neustadt és Herzog.

Cassă pentru bani și documente

sigure contra focului și hoților

Mo 1112

numai fabricate proprii de toate solurile și in orice mărime, gata in tot felul de executări in depozit, netede și indoite, fără legături lungi prin urmare niciun sprijin pentru părgălia hoților. Casse cu casete separate contra focului și Parquill in periferie casete pentru matricule mici și mari. Prețuri moderate. Pentru biserică, comune și societăți etc. după lavare și în rate.

GUSTAV MOESS, SIBIU,
Quergasse Nr. 3. Hechtgasse Nr. 4.
Casse panțerate numai la comandă.

Sarkadi és Windisch

magazin de mașini de cusut, biciclete și gramofone. — Reprezentanții in Ungaria de sud a mașinilor de scris „ROYAL”.

Vârșeț (Versecz), str. Deák-Ferencz 3.

Oferim on. public bogat asortatul nostru magazin, condițiuni favorabile de plătire chiar și în rate, pentru mașini dăm 6—10 ani garanță. Mare atelier specialist de reparare. Prețurile gratis și franco. La dorință mergem la fața locului. (Sa 1570)

TELEFON:

179.

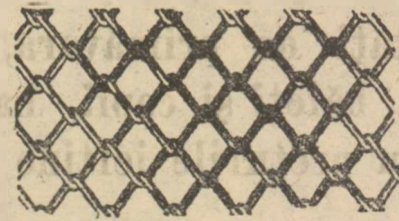
TELEFON:

179.

Folos puțin, circulație mare.

Fabrica Első szabadkai sodronyszövő fonó- és vasszerkezői gyár in Szabadka

execută și expediază grabnic țesături de sârmă în 6 și în 4 colțuri, matrațe în cadre de lemn și fer, săte, ciururi și țesături de Rabsitz, săte și ciururi gata.

(Bu 1875)

Ciururi pentru nisip și pentru apărarea contra schintelor. Foiu pentru biserică, ferestri de fer și acutoare de ferestri și totfelul de lucrări in această branșă.

Prețurile și lucrările mele sunt afară de concurență.

STEFAN REGEL

măestru faur

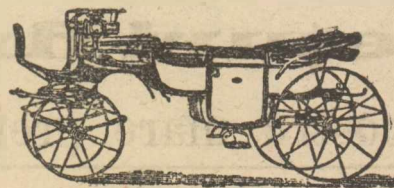
Lugoș, Str. Buziașului Nr. 30. (Casa proprie)

Ofer on. public bogatul meu magazin de totfelul de birje, drocare și totfelul de trăsuri țărănești.

CATALOG
ilustrat se trimite
gratis și franco.

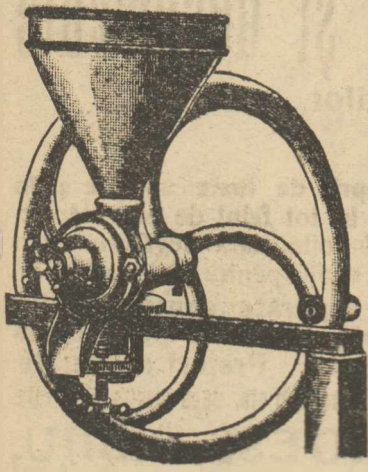
(Re 1984)

Prețuri ieftine.

Lucrările de faur, reparările trăsurilor și alte lucrări in această branșă se execută în mod artistic.

Orice reparație la râșnița „Texas” o execut gratis

Corespondență în limbile germană și franceză.

„TEXAS” râșniță americană de mână

Râșnița „Texas” este cea mai bună și mai ieftină râșniță, a veacului prezent; macină totfelul de semințe, porumb, ovăs, orz, fasole, mac etc. Singurul instrument de mână care e foarte potrivit în gospodărie.

PREȚUL: 25 COROANE.

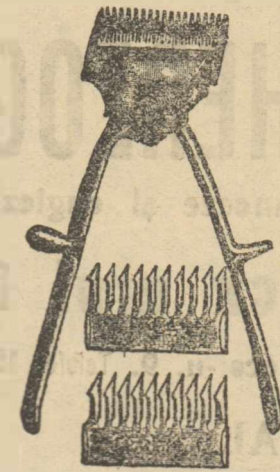
Ki 1930 FIRMA

KIRÁLY SÁNDOR

BUDAPEST VI., Felső-erdősor-u. 4.

NU MAI ELIPSA

ca să tunzi părul ciasuri întregi cu ajutorul foarfecilor și al piaptânului. *Fiecare econom* poate comanda pe o carte postală pe seama familiei

Mașina de tăiat părul Solingen

pregătită din cel mai bun oțel. Foarfecile mașinilor noastre nichelate sunt ascuțite și ciselate cu mare îngrijire și astfel să și expedieze, alăturându-se la o mașină și un piaptân de tăiat de 5 și 10 mm un feder în rezervă. Expedierea se face și cu ramburs, ori trimițându-se banii înainte. — Prețul unei bucăți 5 coroane, două bucăți se trimite franco. o o o o o o o o o o Ha 1844

DANIEL HAUPT

magazin de expediție, Fogaras.

„AGRICOLA”

Intreprindere de mașini agricole și motoare

BUDAPEST, V. Kőrall-utca 9.

Motoare de oleu brut originale șvedeză și originale „DIESEL”, pentru instalațiuni de mori și pentru alte scopuri industriale. Motoare de benzină și oleu brut pentru garnituri de treierat, care funcționează în toată țara spre deplina îndesulire a cumpărătorilor.

SE AFLĂ PURUREA ÎN DEPOZIT!

Prețuri moderate! — Condițiunile cele mai favorabile de solvire în rate pe mai mulți ani. — Catalog de prețuri și deslușiri de specialitate se dau la cerere gratuit și franco. (A 1832) Corespondență românească!

Léber Gyula

prima fabrică ardeleană de matrațe, de sârmă, de stofă, de sârmă pentru garduri și matrațe cu coardă.

Cluj (Kolozsvár)

Egyetem-utca 7 și Petőfi-utca nr. 13.

(Le 1788)

Oferă țesături de sârmă, garduri și porți de gală pentru grădini, păduri, vii, morminte etc., sârmă pentru garduri la curtea de galițe, matrațe de sârmă cu prețuri convenabile, deja dela 30 fil. în sus. Prețcurent ilustrat cu provocare la ziarul acesta se trimite gratis și franco.

Asortiment colosal

de noutăți de primăvară, pardesiuri pentru bărbați, băieți și copii, haine și pantaloni de modă, cu prețurile ieftine fixe indicate.

Szántó Mór és Társa

magazin de haine **ARAD**, palatul teatrului și colțul străzii Atzél Péter, în parter și la etaj. ● ● ● ● Serviciu prompt.

Firma noastră mai are filiale la:

Miskolez, Arad, Sătmar, Sighetul-marmației, Sátoraljauhely, Salgótarján, Ózd, Rozsnyó etc.

Sa 1078

Prețuri fixe!

Telefon nr. 421.

Noul nostru mare prețcurent ilustrat îl trimitem oricui gratis și franco.

